

Cumhuriyet, laiklik ve dinsel gericiilik

H. Fırat

Dinsel gericiilik ve şoven milliyetçilik

Burjuvazi egemen bir sınıf düzeyine yükseldiğinden beri dini ve dinsel gericiiliği kendi amaçları için kullanagelmiştir. Din, tam da emekçi kitleleri denetim altında tutmak ve kolayca yönetmek amacı çerçevesinde, burjuvazinin elinde her zaman etkili bir silah olmuştur. Burjuvazinin elbette dine karşı radikal tavırlar alabildiği tarihi dönemler de var. Ama kural olarak bu, onun henüz egemen sınıf düzeyine yükselmediği dönemlere özgüdür ve onun feodal sınıf egemenliğine karşı iktidar mücadelesinin bir gereğidir. Fakat burjuvazi iktidarın egemen gücü haline geldiği andan itibaren, hele de kendini önceleyen her türden gerici güç ve akımla içiçe geçtiği emperyalizm çağıyla birlikte, sözkonusu dönem artık kategorik olarak geride kalmıştır. Emperyalizm çağında, dini düşünce ve dine dayalı gerici akımlar, burjuvazi için, sosyal uyanışı ve mücadeleyi dizginlemenin, emekçileri sınıf mücadelesinden alıkoymanın vazgeçilemez araçlarıdır.

Burjuvazinin din ve dinsel gericiilikle bu ilişkisini Türkiye tarihi üzerinden de görebiliyoruz. Cumhuriyetin kuruluş sürecinde dine belli sınırlamalar getiren burjuvazi, bunu aynı anda dini kendi denetimine almak, kendi sınıf çıkarları

ve ihtiyaçları doğrultusunda kullanmak tutumuyla birleştirmiştir. Özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemden itibaren de, din ve dinsel gericiilik, burjuva gericiiliğinin ayrılmaz ve vazgeçilemez öğeleri olmuşlardır. 2000’li yıllara kadar süregelen “irticaya karşı mücadele” üzerine tüm ikiyüzlü, aldatıcı ve saptırıcı söylemlerine rağmen tarihi gerçek budur.

Yine de günümüz Türkiye’inde karşı karşıya bulunduğumuz sorun, dinin kurulu burjuva düzen tarafından bu türden bir kullanımından tümüyle farklıdır. Bugünün Türkiye’inde siyasal bir akım olarak bizzat dinsel gericiiliğin kendisi, burjuvazi adına başlı başına bir iktidar gücüdür. Devlet temel kurumlarıyla artık onun elindedir. Burjuva gericiiliğinin hakim ögesi olarak toplumsal yaşamın tüm alanlarına hükmedecek bir pozisyondadır. Dinsel gericiiliği bugünün Türkiye’inde çok önemli bir sorun haline getiren olgusal durum tam da budur.

Gelinen yerde buna yeni bir boyut daha eklendiğini görüyoruz. Kendi de zaten her zaman aynı zamanda şoven milliyetçi olan dinsel gericiilik, şoven milliyetçiliğin güç odağı faşist partiyle önümüzdeki on yıllara damgasını vuracak bir iktidar bloğu oluşturmak gayreti içindedir. Dinsel gericiilik gibi şoven milliyetçilik de çağımızda burjuva gericiiliğinin ayrılmaz bir ögesidir. Gericiiliğin

bu biçimi de burjuvazinin elinde her zaman etkili bir silah olagelmıştır. Her ülkenin burjuvazisi, emekçileri kontrol altında tutmak, bilincini bulandırmak, emekçileri milliyet esasına göre bölmek, toplumda milli duyguları kabartarak bunu kendi sınıfsal çıkarları doğrultusunda kullanabilmek için, milliyetçi gericiliği ihtiyaç duyduğu her durumda kullanmıştır.

Türkiye’de, sosyal uyanış ve mücadele ile belirlenen 1960’lı yıllardan itibaren, gericiliğin bu iki türü, dinsel gericilik ile şoven milliyetçilik, emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazi tarafından bir arada ve içiçe kullanıldı. Sosyal uyanışa ve mücadeleye karşı bir barikat, daha genel planda devrime karşı birer dalga kıran olarak.

Bugünün Türkiye’inde ise sorun bunun ötesine geçmiştir. Artık bu iki uç gerici siyasal akım birlikte, Türkiye’nin bugününü ve geleceğini belirlemek iddiasındadır. Halen dinsel gericiliğin toplanma odağı AKP ile şoven milliyetçiliğin bayraktarı MHP arasında kurulmuş ittifak, böyle bir perspektifle hareket etmektedir. Bu iki uç gericilik odağı, Türkiye’nin önümüzdeki onyıllarını birlikte belirlemek hevesi içindeler. Gündemdeki anayasa referandumunu da bu hedef doğrultusunda bir önemli dönemeç olarak ele alıyorlar.

Dinsel gericilik ya da şoven milliyetçilik, burjuvazini elinde ne denli işlevli silahlar olurlarsa olsunlar, nispeten güçlü ve istikrarlı bir burjuva düzende, ön plana çıkmaları, hele de toplumsal-siyasal yaşamı belirleyecek bir konuma ulaşmaları genel olarak tercih edilmez. Bu gerici akımları alt sınıfları denetim altında tutmak için her halükârda etkili biçimde kullanılırlar. Ama burjuvazi, çok zorunlu kalmadıkça, kendi sınıf egemenliğini görünüm olarak daha modern, az çok demokratik biçimler içinde tutmaya ve sunmaya çalışır. Türkiye’nin kapitalist düzeni bugün bunu yapamaz duruma düşmüştür. Bu önemli olgusal durum, gerçekte düzenin siyasal ve moral

iflasını göstermektedir.

TKİP IV. Kongresi’nin (2012) de önemle vurguladığı gibi, düzen bu noktaya bir rastlantı ya da beklenmedik bir sapmanın sonucu olarak değil, fakat açık ve anlaşılır bir tarihsel evrimin ürünü olarak gelmiştir. Bunu gözönünde bulundurmak, doğru devrimci politika bakımından bugün özellikle önemlidir.

Kemalist Devrim ve dinsel gericilik

Türkiye’de burjuvazi Milli Kurtuluş Savaşı üzerinden gelişen sınırlı bir burjuva devrimiyle iktidarın hâkim gücü haline geldi. Çok özel tarihi koşulların olanaklı kıldığı bir durumdu bu. Dağılan imparatorluğun kalıntıları içinden ağırlıklı olarak Türklerin ve Kürtlerin yaşadığı alanlarda tutunmak başarısı, yani Milli Kurtuluş Savaşı’nın zaferi, buna önderlik eden burjuva kadrolara çok özel bir güç ve inisiyatif kazandırmıştı. Bu sayede, o günün son derece geri, yarı-feodal Türkiye toplumunun olağan gelişimi içerisinde burjuvazi adına kolayca gündeme getirilemeyecek birtakım adımlar atıldı. Hanedanlık tasfiye edilerek Cumhuriyet ilan edildi ve ardından halifelik kaldırıldı. Dini esaslara dayalı eğitime ve hukuka son verildi. Tek elden ve laik esaslara göre yürütülmek üzere eğitim birliğine geçildi. “Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler, müritler, meczuplar memleketi olamaz” denilerek tekke ve zaviyeler kapatıldı. “En hakiki mürşit ilimdir, fendir” denilerek bilim ve bilimsel düşünce yüceltildi. “Fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür” kuşaklar yetiştirmekten söz edildi. Bunları başka bazı reformlar tamamladı.

Bütün bu adımlar, sınıf olarak burjuvaziden çok, onun çıkarları ve ihtiyaçları konusunda sınıfsal bir öngörüye ve tutuma sahip ileri görüşlü burjuva siyasal kadrolar tarafından atıldı, bunu özellikle vurgulamak gerekir. Bu dönemin Türk-Müslüman kökenli burjuvazisi feodal, yarı-feodal geleneksel sınıflarla fazlasıyla içiçe olan, onlardan belirgin

özellikler taşıyan, ticari-tefecî nitelikte bir sınıftı. Bu niteliği ile de kapitalist gelişmenin önünü açacak modernleşme adımlarının dolaysız temsilcisi olabilmek, hele de dine ve dinsel gericiliğe karşı belli tutumlar almak yeteneğinden yoksundu.

Kemalist harekette temsil edilen burjuvazinin siyasal temsilcileri, Türkiye'nin modern kapitalist gelişmesinin ihtiyaçları çerçevesinde hareket ettiler. Bunu "muasır medeniyet düzeyine çıkmak" hedefi olarak tanımladılar. Sözkonusu reformlar, Türkiye'nin burjuva gelişmesinin önünü açmak için birer ihtiyaçtı ve Mustafa Kemal'in önderlik ettiği millî burjuva hareketin bunları gerçekleştirebilecek gücü ve kapasitesi vardı. Feodal ve yarı-feodal toprak ağaları ile uzlaşma içinde bulunsa da politik olarak güçlü bir konumda idi. İktidarın dümenini tutuyordu, yeni şekillenmekte olan devlete tam olarak egemendi.

Kemalist burjuvazinin cumhuriyetin kuruluşu esnasında dine getirdiği sınırlamalar esasî itibarıyla siyasal-kültürel ve idari sınırlamalardı. Dinin iktisadî ve sosyal temelini, bunun taşıyıcısı sınıf ve katmanlara hiçbir biçimde dokunulmadı. Feodal ve yarı-feodal sınıflar, tasfiye edilmek bir yana, egemen sınıf blokunun temel bir bileşeni olarak kaldılar. Bununla birlikte, Cumhuriyet'in kuruluşu sürecinde, kendi ideolojik ve kültürel eğilimlerini, buna dayalı siyasal tercihlerini öne çıkaracak, dayatacak güçten yoksundular. Burjuvaziyi temsil eden siyasal güçler, somutta Kemalist hareket, siyaseten baskın bir konumdaydı ve siyaseten ona boyun eğmek zorunda kaldılar.

Millî savaşın bütün bir yükünü köylülük çekmişti, ama zaferin köylüye kazandırdığı hemen hiçbir bir şey yoktu. Kemalist hareket, toprak devrimine karşıydı. Buna yönelik eğilim ve potansiyelleri daha ilk adımda boğmuştu. Öşür'ün kaldırılması kapitalist gelişmenin ihtiyaçlarına yönelikti ve köylüden çok büyük toprak sahibi üreticilere yaradı. Bunun yarattığı

boşluk ise köylü kitlelerine yönelik modern sömürü yöntemleriyle ikame edildi. Sonuçta köylü binbir yolla soyulup sömürüldü. İhtiyaç duyulan sermaye birikimini yaratmanın, sanayi alanında ilk adımları atmanın yolu burjuvazi için, daha çok da burjuva sınıf devleti için, zorunlu olarak buradan geçmekteydi.

Feodal, yarı-feodal ilişkilerin tasfiye edilmemesi, toprak devriminin yapılmaması, dolayısıyla köylünün özgürleştirilmemesi, dini besleyen güçlü ortaçağ ilişkilerinin sağlamca kalması demektir. İktisadî-sosyal temellerine devrimci bir biçimde vurulmadığı sürece, din toplumdaki etkisini güçlü bir biçimde sürdürür ve bu zemin dinsel gericilik akımlarını besler, döne döne yeniden üretir. Kapitalist gelişmenin etkisi altında yarı-feodal iktisadî ilişkiler zaman içinde dönüşüme uğrasa bile, ortaçağ ideolojisi ve kültürü yığınların, özellikle de köylü yığınlarının bilincinde ağır bir tortu olarak kalır ve onları bin bir bağla tarikatlara, cemaatlere, her biçimiyle dinsel gericiliğe bağlar.

Kapitalist gelişmenin yıkıma uğrattığı ve düzensizce kentlere yığıldığı dünün köylüleri üzerinden aynı gerici ideolojik-kültürel etki bu kez kentlere taşınır. Köyden kente göçmüş yığınların biriktiği kenar semtlerin bugün dinsel gericiliğin en büyük etki sahaları olmaları bu açıdan rastlantı değildir. Gündük burjuva devriminin bu yığınlarda yaratamadığı köklü ideolojik-kültürel değişimi bu durumda ancak sosyal mücadeleler yaratabilir. İdeolojik-kültürel mücadele değil fakat sosyal mücadele, devrimci sınıf mücadelesi! Bu nokta özellikle önemlidir ve bugünün her türden burjuva, küçük-burjuva laik eğilimleri ile devrimci sınıf bakış açısı arasındaki temel farkı işaretler.

Türkiye'nin o sınırlı burjuva devrimi sürecinde dinin sosyal temellerine dokunulmadığı gibi, dinin kontrol altına alınıp toplumu yönetmenin bir aracı olarak kullanılması da sorunun bir başka yönüdür. Diyanet İşleri Başkanlığı, halifelik kaldırılmasının ve dine getirilen sınırlanmaların

ardından kuruldu ve tüm cumhuriyet döneminin en temel ve köklü kurumlarından biri olarak kaldı.

Bu kurumun kendisi, Türkiye'deki güdük ve güdümlü laikliğin bir kanıtıdır. Laik bir düzende kamu fonları dinsel faaliyetler ve hizmetler için kullanılamaz. Oysa Türkiye'de Diyanet, zaman içinde yüzünü aşan geniş kadrosu ve çok yönlü faaliyeti ile kamu fonlarını tüketen en asalak kurumlardan biri olmuştur. Tahmin edilebileceği gibi, AKP iktidarı döneminde bu alanda tüm ölçüler aşılmıştır. Bütçesi artık bir dizi temel bakanlığın bütçesini bile aşmaktadır. Dinci gericilik akımları AKP iktidarı öncesine kadar Diyanetin kaldırılmasını hararetle isterlerdi. Onu devletin elinde dinsel etki alanını kontrol etmenin ve dolayısıyla kendi etkilerini sınırlamanın bir aracı sayarlardı. Ama aynı araç kendi ellerine geçtiğinden beri, halen onu bugüne dek görülmemiş ölçülerde, bu arada adeta resmi bir fetva kurumu olarak en etkin biçimde kullanıyorlar.

Bütün bu söylenenlerden de anlaşılabilceği gibi, bizde dine karşı köklü bir mücadele geleneği, dolayısıyla laiklik mücadelesinin köklü bir tarihsel temeli yok. O günün geri toplumunda atılan adımlar önemli olmakla birlikte, bunlar sınırlı girişimler olarak kalmıştır. Din, devlet ve kamu yaşamından temizlenmemiş, yalnızca sınırlanıp denetim altına alınmıştır. Bundan da önemlisi, dini ve dinsel gericiliği besleyen toplumsal zeminin muhafaza edilmesidir. Köylülüğü ortaçağa bağlayan toplumsal ilişkilerin korunmuş olmasıdır.

İktisadi-sosyal temellerine devrimci bir biçimde vurulmadığı sürece, din toplumdaki etkisini güçlü bir biçimde sürdürür ve uygun koşullarda yeniden ön plana çıkar. Fransız Burjuva Devrimi feodal mülkiyet ilişkilerine (ki hatırı sayılır bir bölümü bizzat kilise mülkiyeti idi) köklü bir müdahalede bulundu. Bundan dolayıdır ki dinsel etkinin nispeten zayıf ve laikliğin en güçlü olduğu toplumlardan

birdir halen Fransa. Oysa bugünün Türkiye'sinde dinsel gericilik burjuvazi adına artık bir iktidar gücüdür. Bu gerçeğin kendisi tam da Kemalist devrimin sınırlarını vermektedir.

Tüm bunlar, o günün o son derece geri toplumunda her şeye rağmen atılabilen adımları küçümsemek anlamına gelmemeli. Tersine, bunların anlamı ve önemi, toplum yaşamında yarattığı izler, günümüz toplumunun bir kesiminde dinsel gericiliğe karşı gösterilen büyük hassasiyet üzerinden bile görülebilir. Bu alanda yapılanlar, dinsel gericiliğin katettiği mesafeye karşı toplumun bir kesiminde günden güne büyüyen Mustafa Kemal sevgisinin denebilir ki en temel nedenidir.

Fakat öte yandan, dinsel gericiliğin iktidar konumuna ulaşabilmiş olması gerçeği ile de yüz yüzeyiz bugün ve bu aynı toplumda. İşte bunu anlamak ve açıklamak çabası, bizi gerisin geri cumhuriyetin kuruluşu sırasında dine getirilen sınırlamaların ve laikliğe yönelik adımların sınırlarına götürüyor. İktisadi-sosyal temellerine devrimci bir biçimde vurulmadığı sürece, din ve onun ortaçağ gericiliğinden kök alan ideolojisi ve kültürü, toplumdaki etkisini güçlü bir biçimde sürdürür. Türkiye'nin modern burjuva tarihinin de kendi yönünden kanıtlandığı gerçekte budur.

Şunu da eklemek gerekir: 20. yüzyılda, emperyalizm çağında, burjuvazinin en iyi durumda yapabileceği ancak bu sınırlarda olabilirdi. Kaldı ki, ilkin bunu yapanın sınıf olarak burjuvaziden çok, onun kendi sınıflarının çok ilerisindeki ileri görüşlü siyasal temsilcileri olduğunu; ikinci olarak, aşağıdan bir devrim tehlikesi sözkonusu olsaydı eğer, bu kadarının bile hiçbir biçimde yapılamayacağını unutmamak gerekir.

Cumhuriyetin evrimi ve dinsel gericilik

Tarihsel açıdan temel önemde bir başka gerçeklik var, ki konumuz bakımından

asıl önemli olan da budur. Sorun hiç de cumhuriyetin kuruluş sürecindeki adımların sınırlılığında ibaret değildir. Daha da önemli olanı, burjuva sınıf düzeninin, özellikle belirli tarihsel dönüm noktalarında, dinin ve dinsel gericiliğin önünü yeni bir düzeyde açmasıdır. Bu, dünya ölçüsünde burjuva gericiliğinin gösterdiği eğilime de paralel düşen bir tutumdur.

Bu kapsamda dört önemli dönüm noktasında söz edilebilir. Bunlardan ilki, Sovyetler Birliği ve dünya devrimci hareketinin büyük bir güç ve prestijle geride bıraktığı İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen dönemdir. İkincisi, Türkiye'de modern sınıflaşma, sosyal uyanış ve kitlesel mücadelelerle belirlenen 1960'lı yıllardır. Üçüncüsü, '70'li yılların büyük bir devrimci yükselişi üzerine gelen faşist 12 Eylül askeri darbesi dönemidir. Ve dördüncüsü, Sovyetler Birliği'nin yıkılışını izleyen yıllarda ve Ortadoğu'ya yeni bir biçim vermek ihtiyacı çerçevesinde emperyalizm tarafından gündeme getirilen "ılımlı islam" projesidir, ki bugünün AKP'si ve Tayyip Erdoğan'ı dolaysız olarak bu projenin ürünleridir.

Cumhuriyet ile birlikte yeni düzenin oturması ve sağlamlaşması daha 1930'ları başında gerçekleşmiş durumdaydı. Buna düzenin sistemli biçimde gericileşmesi, işçi sınıfı, emekçiler ve Kürt halkı karşısında baskıcı bir diktatörlük biçimi alması eşlik etti. Burada dönüm noktası 1926'da gündeme gelen Takrir-i Sükun Kanunu, buna vesile olansa Şeyh Sait isyanıydı. Bu, şeriatçı biçim içinde gerçekte bir Kürt isyanıydı. Cumhuriyet rejimi bu isyanın bastırılmasını işçi sınıfı ve emekçilerin zaten son derece sınırlı olan tüm demokratik hak ve özgürlüklerini tümünden boğmanın da bir fırsatına çevirdi. Her türden sendikal örgütlenme ve grev yasaklandı. Her türden hak arama olanağı ortadan kaldırıldı. Komünistlere yönelik operasyonlar birbirini izledi vb. Daha sonra, 1930'ların ikinci yarısında, işçi sınıfına karşı baskıcı yasalar

daha da ağırlaştırıldı. Faşist İtalya'dan esinlenerek hazırlanan yeni iş yasaları ile sendika ve grev hakkı yasakları pekiştirildi.

Bu dönemin özgün yönü, siyasal gericilikteki bu yoğunlaşmanın dinsel gericiliği içermemesi, ona dayanmak ihtiyacı duymak bir yana, onu da hedef almasıdır. Bu aynı dönemde dine karşı daha önce gerçekleştirilmiş siyasal ve idari sınırlamaların yasal ve anayasal düzeyde pekiştirildiğini biliyoruz. Kabaca İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar durum buydu.

Dönemin sosyal açıdan tümüyle durgun koşulları, kurulu düzen için dinsel gericiliği özel bir ihtiyaç olmaktan çıkarıyordu. Tersine, laik cumhuriyet biçimi içindeki yeni düzenin oturması ve sağlamlaşması ihtiyacı, bu arada dinsel ideolojik biçimler içinde ortaya çıkabildiğini Şeyh Sait isyanı üzerinden göstermiş bulunan Kürt sorunu, dinsel gericiliğe karşı önlemlerin sıkılaştırılmasını gerektiriyordu. Bu önlemlerin salt siyasal, yasal ve idari önlemler olarak kaldığını, dini besleyen sosyal ilişkilere dokunulmadığını ya da bunun salt isyana eğilimli Kürt feodallerine karşı bir tehdit olarak kullanıldığını da bu arada hatırlatalım.

İkinci Dünya Savaşı sonrası, ilk büyük dönüm noktasıdır. Sovyetler Birliği'nin insanlığı Hitler faşizminden kurtaran bir güç olarak dünyada büyük bir itibara sahip olduğu, devrim dalgasının ve komünizmin dünya ölçüsünde güç kazandığı, Avrupa'nın en önemli ülkelerinde, Fransa'da, İtalya'da, başka bazı ülkelerde komünist partilerin en güçlü partiler haline geldiği, Doğu Avrupa'da devrimci iktidarların kurulduğu, büyük Çin Devrimi'nin başarısının hemen arifesinde bulunduğu, Vietnam, Kore mücadeleleri vb.'nin yaşandığı bir dönem bu. Dünyada büyük bir devrimci dalga var, Sovyetler Birliği'nin büyük bir itibarı var. Sosyal devrim tehlikesinin büyüdüğü, devrim mücadelelerinin, sömürgeciliği hedefleyen milli kurtuluş mücadelelerinin güç kazandığı

böyle bir dönemde, dünya gericiği için anti-komünizm, devrim düşmanlığı ve buna karşı her türlü gerici güç ve ideolojiden yararlanma çabası özel bir tarzda ön plana çıktı.

Savaş sonrasında ve iktidarı DP'ye devretmeden hemen önce, cumhuriyetin kurucusu CHP, imam-hatip okulları, ilahiyat fakülteleri kuruyor, tekke ve zaviyelerle birlikte kapatılmış bulunan türbeleri yeniden açıyor, seçmeli de olsa din derslerini ilkökul müfredatına koyuyor. Tarikat mensubu bir dinciyi alıp başbakan yapıyor ve bu başbakan döneminde DP iktidarıyla birlikte tüm sonuçlarına götürülecek politikaların ilk adımları atılıyor. Bütün bunlar cumhuriyeti kuran partinin iki tarihsel isminden biri olan İnönü döneminde ve liderliğinde yaşıyor. Tıpkı ABD ile ilk ikili askeri anlaşmaların imzalanması gibi, tıpkı NATO'ya giriş başvurusu gibi.

Her zaman vurguladığımız gibi, 1950'lerde iktidarın el değiştirmesi bir "karşı-devrim" değildir. Burjuva gericiliğinin yoğunlaşması tam da İnönü önderliğinde ve CHP şahsında başlamıştı, ardından Demokrat Parti tarafından bütün sonuçlarına götürüldü. Cumhuriyetin evriminde illa bir kopuştan söz edilecekse, bu tam da CHP ile başlamış, DP ile sürdürülmüştür. Bunu ihtiyaç haline getiren ise o günün dünya koşulları ile Türkiye kapitalizminin, ona dayanan burjuva sınıf düzeninin kendi öz evrimi, bu evrimin ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçlardır. Bu evrim, burjuvazinin ideolojik, siyasal ve kültürel olarak dinsel gericiğe daha çok ihtiyaç duyması, daha çok başvurması doğrultusunda olmuştur.

DP döneminde dine ve dinsel gericiğe ardi arkası kesilmeyen tavizler verildi, tarikatlar ve cemaatler, hukuken yasaklı oldukları halde, siyaseten meşruluk ve bu zeminde giderek hızla güç kazandılar. DP liderleri olarak Bayar ve Menderes, gerçekte birer laik Kemalist idiler, onun sağ kanat temsilcileriydiler. Bunlar uzun yıllar boyunca CHP'nin önemli kadrolarıydı. Hele ki Bayar,

denebilir ki CHP'nin "üçüncü adam"ıydı. DP, CHP'nin bölünmesiyle ortaya çıkmış bir partidir, bunu unutmamak gerekir. Burada bu açıdan gerçekte bir süreklilik var. Değişen ise kapitalist düzenin evrimi ve bunun ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçlardı. DP, bu ihtiyaçlara en iyi yanıt veren, CHP'nin halk kitleleri nezdinde yıpranmışlığını da istismar ederek sahneye çıkan bir parti oldu. Tıpkı 2000'li yılların değişen koşullarına ve bunun ortaya çıkardığı yeni ihtiyaçlara yanıt vermek üzere AKP'nin sahne sürülmesi gibi.

DP'nin iktidar yıllarında sosyal durgunluğun esası yönünden değiştiğini söyleyebilecek durumda değiliz. Buna rağmen dine yeni alanlar açılması, tarikatlar ve cemaatler üzerinden dinsel gericiliğin güç kazanması, ilkin sözünü edilen dünya koşullarının ve ikinci olarak da çok partili rejime geçişin sonucuydu. Resmi tarih çok partili rejime geçişi, demokrasiye geçişin kilometre taşı sayar. Oysa tam da bu sayede, demokrasinin en büyük engeli olan dinin ve dinsel gericiliğin önünün açıldığını görüyoruz. Sözüm ona parlamenter yarış, dinin her türden siyasal istismarını ve yeterli oy desteği sağlamak üzere tarikatlara, cemaatlere, aşiret reislerine dayanmayı birlikte getirdi. Bunlara siyasal alanda geniş bir alan açtı. Özgürleşmemiş geniş köylü yığınları önemli ölçüde bunların denetimindeydi ve köylünün oyunu almanın en kolay yolu bunlara dayanmaktan geçiyordu.

Sosyal uyanış ve dinsel gericilik

İkinci ve asıl büyük kırılma noktası, 1960'lı yıllardır. 1960 sonrası, Türkiye'de kapitalist gelişmenin belli bir düzeye ulaştığı, modern sınıflaşmanın hissedilir hale geldiği ve işçi sınıfının toplumsal bir güç olarak mücadele sahnesine çıktığı bir tarihi dönemdir. Dönemin başında büyük Saraçhane Mitingi ve sonunda 15-16 Haziran büyük işçi başkaldırısı olduğunu hatırlarsak, işçi sınıfı hareketinin bu dönemki gelişimi konusunda dolaysız bir fikir

edinmiş oluruz. Kuşkusuz sosyal uyanışı ve mücadelenin tek unsuru işçi sınıfı değildi. Kent ve kır emekçilerinin tüm öteki katmanları da şu veya bu ölçüde aynı gelişmenin bir parçası idiler. Öte yandan bu uyanış ve mücadele içinde sol Türkiye'nin tarihinde ilk kez olarak kitleselleşti ve kitle mücadelelerinin sürükleyici dinamik gücü haline geldi.

Bu dönemin daha başlangıç yıllarında, Amerikalı uzmanların Türkiye'deki somut incelemelerinin ardından hazırladıkları raporun konumuz bakımından önemi, dinci gericiğin önünün yeni bir düzeyde açılmasının Türkiye'yi yönetenlere hararetle tavsiye edilmesidir. Elbette tam da sosyal uyanışa ve mücadeleye karşı temel önemde bir önlem olarak. Buna Komünizmle Mücadele Dernekleri ile başlandı ve dinci partinin kuruluşu ile devam edildi. 1965 yılında Erzurum'da kurulan Komünizmle Mücadele Derneği'nin başkanının Fetullah Gülen olması, bugünkü gelişmelerin ışığında özellikle anlamlı, önemli ve açıklayıcıdır. Dinci gericilik odağı bu örgütlenmelerin CIA destekli ve güdümlü olduğunu biliyoruz.

“Komünizmle mücadele” elbette sosyal uyanışa ve sola karşı mücadele demektir. Türkiye'nin devrimcileri emperyalizme karşı direnirken, bugünün iktidar gücü dinci gericilik, emperyalizmin hizmetinde devrime karşı bir vurucu güç idi. Örneğin, dönemin sonuna doğru, Amerikan 6. Filo'suna karşı kitlesel protestolar, karşılarında organize dinci çeteleri buldular. Devrimcileri Kanlı Pazar'da katledenler bu gerici güruhtu. Bu saldırının başını çekenlerden birinin şu sıra TBMM başkanı olması, sermaye düzeninin nereden nereye geldiğinin de veciz bir özetidir bir bakıma. O dönemde Komünizmle Mücadele Dernekleri, faşist komando kampları, tarikatlar ve cemaatler düzenin yardımcı uzantılarıydı. Bugünse dosdoğru düzenin kendisi haline gelmiş bulunuyorlar ve önümüzdeki onyıllar boyunca da Türkiye'nin kaderine hükmetmek hevesindedir.

Bizzat emperyalizm ve işbirlikçi burjuvazi,

bu güçleri sosyal uyanışa ve mücadeleye karşı, bunun siyasal ifadesi olan sola ve devrime karşı besledi, organize etti ve etkili biçimde kullandı. Fakat zaman içinde bu güçler burjuva sınıf düzeninin elinde basit araçlar olmaktan çıktılar ve gelinen yerde ona hükmeden bir gelişme düzeyine ulaştılar. Bunun önünü '50'li yıllarda Bayar ve Menderesler açtılar. '60'lı ve '70'li yıllarda bunu Demireller sürdürdüler. Aynı şeyi '80'li yıllarda Kenan Evrenler ve ardından Turgut Özalpar yaptılar. '90'lı yıllarda yeniden Demireller yaptılar. Bu kez dinsel gericiliğin aynı zamanda Kürt ulusal uyanışına karşı kullanılması da söz konusuydu.

'60'lı yıllardan itibaren dinci ve faşist gerici akımlar, Amerikan tavsiyeleri ve akılları ile çok özel bir tarzda teşvik edildiler, güçlendirildiler ve sol dalgaya karşı kullanıldılar. '60'larda ikisi de ön plandaydı. '70'li yıllarda MHP ön plana çıktı. Şoven milliyetçilik ve onun faşist paramiliter güçleri, o dönemin militan devrimci dalgası karşısında daha işlevseldi burjuva sınıf düzeni için.

'70'li yıllarda, her ne kadar devrimci sınıf eksenine oturan bir önderliği yoktuysa da, çok güçlü bir devrimci dalga ve bunun içinde kendini bulmuş güçlü bir devrimci hareket vardı. Bu, burjuvaziyi yeni bir düzeyde gericiliğin bu uç biçimlerine, yani dinsel gericiliğe ve şoven milliyetçiliğe sarılmaya götürdü. Amerikancı 12 Eylül askeri faşist cuntası, Türk-İslam sentezini resmî ideoloji düzeyine çıkardı.

Türkiye'nin dincisi aynı zamanda şoven milliyetçidir, şoven milliyetçisi de aynı zamanda dincidir, bunu yeri geldikçe özellikle vurguluyoruz. MHP'nin '70'li yıllardaki meşhur “Tanrı dağı kadar Türk, Hıra dağı kadar Müslüman!” sloganı, bu ikinci durumu veciz biçimde ortaya koymaktadır. Burjuvazinin sosyal uyanışa ve mücadeleye, dolayısıyla sol gelişmeye ve devrimci dalgaya karşı özel bir tarzda teşvik edilip beslenen dincilik ile şoven milliyetçilik akımları bu ikili özelliğe bir arada sahiptiler. Dincisi milliyetçi, milliyetçisi dinciydi. Bugün birbirleriyle bu

kadar kolay buluşmalarının gerisinde aynı zamanda bu var.

12 Eylül faşist askeri cuntası döneminde Türk-İslam sentezi resmi ideoloji düzeyine çıkarıldı ve okul müfredatlarına sokuldu, eğitimin temeli haline getirildi. Tarikatların, cemaatlerin önu açıldı. Mecburi din dersleri konuldu. Alevi köylerine kadar camiler yaygınlaştırılmaya çalışıldı. '70'li yılların büyük devrimci dalgasının yarattığı derin korkular, sermaye düzenini, dinin ve dinsel gericiliğin önünü yeni bir düzeyde açmaya yöneltti. Din, devrim tehlikesinin panzehiri olarak, devrimin dalgakıranı olarak görüldü, her yönden ve her yolla desteklendi.

Öte yandan faşist 12 Eylül rejimiyle belirlenen 1980'li yılların bir sosyal yıkım dönemi olduğunu, işçi sınıfı ve emekçilerin demokratik haklarından ve hak arama yollarından yoksun bırakılarak sömürü kısıkcı içerisine, dolayısıyla yoksulluğa ve yoksunluğa itildiğini biliyoruz. Yoksulluk, yoksunluk, sermayenin o ezici ağırlığı karşısında askeri cunta koşullarıyla belirlenen çaresizlik, dinin yoksul insanlar arasında kolayca güç kazanabileceği bir sosyal-siyasal zemindir. 12 Eylül tam olarak böyle bir dönemdi. Bir yandan emekçiyi yoksulluğun çukuruna ittiler, öte yandan da ona kendi hakkını araması için hiçbir imkân tanımadılar. Çaresiz emekçi bu koşullarda kolayca dinin ve dinsel gericiliğin tuzağına düşer. Dinsel duygu ve düşünce olarak düşer, öbür dünyayı sığımlacak bir alan olarak görür. Dinsel inancı kendi sosyal acılarının uyuşturucusu olarak görür, ki Marks'ın "din halkın afyonudur" sözü bu anlama gelir. Sömürü düzeninin kaynaklık ettiği sosyal acılar öbür dünya avuntusu ile uyuşturulur.

Devrimci dalganın ve genel olarak solun ezildiği bu dönemde önu açılmış bulunan dinsel akımlar, sonuçta bu durumdan en iyi biçimde yararlandılar. Sıradan emekçileri tuzağa düşürmek için her yolu, yöntemi ve olanağı cömertçe kullandılar. Böylece emekçiler, duygu ve düşünceden öteye, sosyal

ve siyasal olarak da dinsel gericiliğin ağna düştüler. 12 Eylül 1981'den onüç sene sonra, 1994 yılında İstanbul belediye başkanlığını Refah Partisi aldı. Bu, Tayyip Erdoğan'ın belediye başkanı olarak siyaset sahnesine çıkışıdır. 12 Eylül'ün ektiği tohumların verdiği meyve de diyebiliriz buna.

Böylece '90'lı yıllardaki büyük dönemece gelmiş oluyoruz. Bu dönemde dinin ve dinsel gericiliğin Kürt ulusal uyanışına karşı özel bir tarzda ve bizzat sözde laik devlet eliyle kullanıldığını biliyoruz. Bunu aynı dönemde emperyalist ve Siyonist merkezlerde hazırlanan "İlimli İslam" projesi tamamladı.

Tüm dünyada, özel olarak da Türkiye'de, dinsel gericiliğin güç kazanmasının gerisinde başından itibaren emperyalizm, özellikle de Amerikan emperyalizmi var. '60'lı yıllardan itibaren Türkiye'de dinci parti gerekli düşüncesi, CİA uzmanlarının hazırladığı raporun temel bir önerisiydi. '70'li yıllarda "Yeşil kuşak" projesi, Sovyetler Birliği'ni kuşatmaya yönelik emperyalist bir politika ve plandı. Amaç İslami dinsel gericiliği komünizme karşı etkili bir silah olarak kullanmaktı. Ha keza, 12 Eylül cuntasının arkasında Amerikan emperyalizmi vardı ve bunun, dinin önünün en çok açıldığı bir tarihsel dönem olduğunu biliyoruz.

Bütün bunları '90'lı yıllarda "İlimli İslam" projesi tamamladı. Yine Amerikan emperyalizminin bir projesidir. Bu proje çerçevesinde Tayyip Erdoğan, daha henüz İstanbul belediye başkanı iken, geleceğin "İlimli İslami lideri" olarak CİA uzmanları tarafından hazırlanmaya başlandı. Amerikan büyükelçilikleri, konsoloslukları onunla özel ilişkiler kurdular, güç, cesaret ve yön verdiler. Bu ilişkilerin ve çabaların bir sonucu olarak, AKP, bugün bütün açıklığı ile ortaya çıktığı gibi, emperyalizmin ve siyonizmin bir proje partisi olarak gündeme geldi ve çok geçmeden iktidar gücü düzeyine ulaştı.

(*Ekim* 'in Nisan 2017 tarihli 307. sayısında, "**Tarihsel temelleriyle Türkiye'de dinsel gericilik**" başlığıyla yayınlanmıştır...)

Metal sektörü ve Birlik çalışması

A. Murat

Özellikle '80'li yıllardan itibaren temel sanayi sektörlerinin sınıf mücadelesi açısından artık eskisi kadar önemli olmadığına dair söylem ve düşünceler sol hareketler, emek örgütleri ve sol akademisyenler tarafından ileri sürüse de, metal işkolunun Türkiye kapitalizmi için taşıdığı muazzam önem, tartışma gerektirmeyecek kadar açıktır.

Elbette geçmişin Taylorist-Fordist prensiplere dayalı üretim yapısında zamanla bazı önemli değişimler yaşanmıştır. Bu değişimler, diğer sanayi dallarında olduğu gibi metal sektörünü de etkilemiştir. Üretim birimlerinin parçalanması, aynı işyerinde ve aynı koşullarla çalışan işçi sayısında geçmişe göre önemli oransal düşüşlere yol açmıştır. Neo-liberal politikalar hizmet sektörünü genişletirken, teknik ve bilişimsel gelişme yeni işkolları yaratmış, çalışan nüfusun bu işkollarındaki istidamı belirgin biçimde artmıştır.

Ama bugünün Türkiye'sinde metal, petrokimya, enerji gibi alanlar hala da Türkiye kapitalizminin kalbi olmaya devam etmektedir. Bu sektörlerin esas gücü kapitalist üretim sürecinde tuttuğu yerden gelmektedir. Ve yaşanan önemli değişimlere rağmen bu durumda esaslı bir farklılaşma hala da gerçekleşmiş değildir. Ayrıca temel hizmetlerin piyasalaşmasının, yanı sıra teknik gelişimin büro ve hizmet sektörlerinde yol açtığı büyümenin, doğrudan temel sanayi sektörlerinde çalışan işçi sayısında bir daralma anlamına geleceğini düşünmek de doğru değildir. Yalnızca son on yılın resmi verilerine bakıldığında bile, metal işkolundaki işçi sayısının azalmadığı, özellikle son yıllarda belli bir artışın olduğu görülecektir. Kısacası günümüz Türkiye'sinde, örgütlenmek ve ilişkilenecek isteyenler için yeterince fabrika ve yeterli sayıda

metal işçisi halen mevcuttur.

Türkiye işçi sınıfı hareketinin mücadele tarihine bakıldığında da metal işçisinin bu tarih içinde özel bir yere sahip olduğu rahatça görülebilir. 1960-80 arasında büyük bir sıçrama gerçekleştiren Türkiye işçi hareketinin motor gücü hep de metal işçisi olmuştur. 1980 sonrasında eylem kapasitesi ve bilinç düzeyi planında yaşanan gerileme bir olgudur. Faşist 12 Eylül darbesi, Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının dünya ölçüsünde yol açtığı siyasal gericilik atmosferi, bunlarla bağlı içinde işçi hareketinin genel olarak zayıflaması gibi genel faktörler etkisi ışığında bu anlaşılabilir bir sonuçtur.

Sektörde örgütlü sendikaların durumu, bu gerilemede rol oynayan bir diğer önemli faktördür. 1980 öncesinde küçük bir kontra sendika olan Türk Metal, faşist 12 Eylül darbesinin ardından, sermaye örgütleri ve generallerin işbirliği sayesinde, işçi sınıfına "gardiyanlık" etmek misyonuyla bütün büyük metal işletmelerine zorla sokulmuştur. Bu durum metal işçisinin sadece eylem kapasitesini zayıflatmamış, bilinç düzeyinde de önemli kırılmalara yol açmıştır. Siyasal gericiliğin tavan yaptığı uzun yıllar boyunca Türk Metal yönetimi, metal işçisinin her türden gerici ideolojinin tesirine girmesinde belirgin bir rol oynamıştır. 12 Eylül sonrasında sektörün diğer bir güçlü sendikası haline gelen Özçelik-İş de, sendikal anlayış ve pratiği ile Türk Metal'in adeta bir kopyası olmuştur.

Türkiye sendikal hareket tarihinde çok özel bir role sahip olan '70'li yılların Maden-İş'inin yeni dönemdeki "takipçisi" olma iddiasıyla yola çıkan Birleşik Metal-İş sendikasına gelince. Ülkenin genel siyasal atmosferi ve sözünü

ettiğimiz iki sendikanın özel çabalarının yol açtığı cendere içinde, Birleşik Metal de ayrı bir sendikal pratiğin temsilci olma iddiasından sürekli uzaklaşmış, zamanla bu iki sendikanın sol bir versiyonuna dönüşmüştür. Bunda sınıf mücadelesinin genel seyri, sol hareketin zayıflığı gibi faktörler elbette belli bir rol oynamıştır. Fakat esas sorun, DİSK'in yeniden kurulma sürecinde kendini ortaya koyan ve zamanla DİSK içinde hâkimiyet kuran sınıf uzlaşmacısı çizginin bu sendika üzerindeki belirgin etkisidir. DİSK içinde en ileri sendika olma iddiasına rağmen Birleşik Metal-İş, reformist sol sendikacılığın sınıf mücadelesinin geri koşulları içinde şekillenmiş geri bir örneğidir. 1960'lı ve '70'li yılların toplumsal mücadeleleri içinde şekillenen Maden-İş'in pratik planda temsilcisi olduğu militan sendikacılık anlayışından eser yoktur bugünün BMİS'inde. (Gene de, özellikle sözleşme ya da sendikal işleyiş gibi süreçlerden yola çıkarak, Birleşik Metal'i diğer iki sendika ile aynılaştırmak doğru bir yaklaşım değildir).

Devrimci ve reformist kanatlarıyla sol hareketin işçi sınıfı ile kurduğu bağ hep sınırlı kaldığı ölçüde, metal işçisinin sol hareket ilişkisi de doğallığında sınırlı olmuştur. 1960-80 yükselişlerinde bile, sol hareketin sınıf hareketiyle olduğu kadarıyla bağı, esas olarak sendikalar üzerindedir. 1970'li yılların sonunda pratik bir sürüklenmenin ifadesi olan sınıfa yönelimin herkesin kendi sendikası kurması biçiminde yaşanması da bunun göstergelerinden biridir.

12 Eylül'le birlikte sol hareketin yaşadığı ideolojik ve örgütsel yıkım, sınıf ve sol hareket arasındaki açığı iyice büyütülmüştür. Bahar Eylemlerinin yarattığı etki kısa sürmüştür. Önce semt yükselişinin cazibesine kapılan sol hareket, semtlerdeki geri çekilişin ardından bu sefer "varoşlarda" yaşayan marjinal işkollarındaki "güvencesiz işçileri" keşfetmiştir. Bunu 2000'li yılların başından itibaren büro, hizmet, bilişim gibi alanlarda çalışanları işçi hareketinin yeni dinamik, hatta motor güçleri olarak tanımlamak izlemiştir.

Oysa 12 Eylül sonrası ilk büyük direnişleri metal işçisinden gelmiştir. Darbe sonrasında yaşanan tensikatlarla rağmen sektörde önemli

sayıda mücadeleye, sol ve sosyalizm düşüncesine açık işçinin halen bulunduğu, bu grev ve direnişler sırasında açık olarak görülmüştür. 1986'da Derby ve Netaş'la başlayan grev hareketleri, 1989'daki Bahar Eylemleri sürecine doğru gidişin önemli kilometre taşları olmuştur. Bunu izleyen dönemde bir dizi metal fabrikasında grev ve direnişler yaşanmış, metal işçisinin değişik bölükleri düşük ücret politikalarına, esnek üretim uygulamalarına ve çalışma koşullarının ağırlaşmasına karşı eylemli direnç göstermiştir. Sektörde önemli bir mücadele zemini olan MESS grup sözleşme süreci de genellikle belli bir mücadele düzeyine sahne olmuştur. 1998 ve 2015 süreçlerinde bu düzey, biçim olarak Türk Metal merkezli sendikal düzeni hedefleyen ama aslında mevcut çalışma rejimine karşı oluşan tepkinin ürünü olan kalkışmalara dönüşmüştür.

Sınıf devrimcileri her zaman metal işkoluna çok özel bir önem vermişlerdir. Siyasal mücadele sahnesine çıktıkları, dolayısıyla oldukça sınırlı imkânlarla sahip oldukları dönemlerden başlayarak, metal sektörü devrimci sınıf faaliyetinin en öncelikli alanların biri olmuştur. Parti süreç içerisinde birçok önemli metal işletmesiyle ilişkilendirilmiş, değişik grev ve direnişlerde önemli roller oynamıştır.

2009 yılında Birlik çalışmasını başlaması ise, metal çalışmamız için önemli bir dönüm noktası olmuştur. O güne kadarki toplam birikim üzerinden yükselen Birlik çalışması, hem metal çalışmasına hem de toplam sınıf çalışmamıza güçlü bir soluk kazandırmıştır. 2015 Metal Fırtına döneminde oynadığı benzersiz rol, Birlik oluşumunu metal işçisinin en geniş kesimleri tarafından tanınır kılmış, fırtınanın geri çekilmesine rağmen etkisi sürmüştür.

Bugün Birlik çalışması metal işçilerinin geniş kesimleri tarafından takip edilen ve ilişkilendirilen bir alan olmaya devam etmektedir. Denilebilir ki, sektörde örgütlü bulunan temel sendikalar dışında birlik metal işçileri üzerindeki en etkili güçtür. Ancak bu etkiye ve bu etkinin esas olarak sınıf devrimcilerinin alanda sahip olduğu birikime dayanmasına rağmen, devrimci sınıf çizgisinin alandaki somut örgütlülük düzeyi, bu etki ve birikimle kıyaslanamayacak düzeyde

dardır. Bu çelişik durumun kuşkusuz önemli nesnel nedenleri vardır. Ancak bu geniş açı farkının sadece söz konusu nesnel etmenlerden kaynaklandığı düşünmek yanıltıcıdır.

Nitekim sınıf devrimcileri değişik zamanlarda ve farklı platformlarda bu sorunu ele almış, çözümü için bir dizi müdahale planlanması yapılmış, bunların bir kısmı hayata geçirilmiştir. Ancak bugün daha açık bir biçimde görünmektedir ki, bu müdahaleler sorunun çözümünde kalıcı sonuçlar yaratamamıştır.

Bu yüzden metal çalışmamızı yeniden ele almak, geçmiş müdahale ve planlamalarımızı tekrar gözden geçirmek, bunlardan süzülen derslerle yeni bir planlama çıkarmak görevi önümüzde durmaktadır.

Böyle bir müdahalenin başarıyla yapılmasının birinci koşulu, merkezi platformdan en yerel birimlere kadar bütün temel örgütlerimizin, bu alandaki geçmiş birikimimizin incelenmesine dayanan bir tartışma süreci içine girmesidir. Sorunun esas olarak pratik-politik planda aşılmasını bazı zayıflık alanlarından kaynaklandığı düşünüldüğünde, bu tartışma sürecinin esas olarak işin pratiğine dair olacağı açıktır. Ancak güçlü bir devrimci politik-pratik hattın marksist-leninist bakış açısına ve parti çizgisine tam bir sadakat içinde oluşturulabileceği gözden kaçırılmamalıdır.

Tartışmaların sadece kendi deneyimlerimizden hareket eden, “anın imkân ve handikapları”ndan bakan bir perspektife

sıkışması, süreci daha baştan sakatlamaya yol açacaktır. Böyle olmak koşuluyla, önümüzdeki sorunların aşılması için en yaratıcı yol ve yöntemlerin açığa çıkarılması, politik söylemlerin oluşturulması ve bunların hızla merkezileştirilmesi, yerel parti örgütlerimizin önünde duran bir görevdir.

Hiç kuşku yok ki, bu tür bir tartışmanın öncelikli başlıklarından biri, Birlik çalışmasının kendisi, bu çalışmanın ortaya koyduğu imkânlar ve bunun partinin genel metal çalışmasıyla ilişkisinin değerlendirilmesi olacaktır. Zira bugünkü somut durumda Birliğin mevcut etkisi ve gücü, metal çalışmamızı başka bir düzeyde örgütlememizin en önemli bir dayanağı durumundadır. Nitekim burada tartışmanın birlik çalışması merkezli ele alınması, tam da bu alanın fabrika merkezli parti çalışmasına önemli imkanlar sağlayacağını vurgulamak içindir.

2015 yılından bu yana süreçlerimize bakıldığında, gerek genel olarak metal çalışmamızın gerekse birlik çalışması ve TİS süreçlerine müdahalemizin belli bakımlardan kendini tekrar ediyor olması tablonun bir yanıdır. Tablonun öteki yanında ise, toplamında metal çalışmamızın biriktirdiklerinin çalışmayı başka bir düzeye sıçratmak için sağlandığı geniş imkânlar durmaktadır. Bu imkânlarla dayanarak metal çalışmamızda gerçek bir sıçratma yaratmak, sınıf hareketinin nihayet hareketli bir sürecin içine girdiği bir evrede harekete müdahalemizin en önemli dayanağı olacaktır

“İmkansız” zamanlara...

(Baştarafı s.21’de)

ve onu devrimci bir çizgiye kavuşturmak... Sınıfı ve kitleleri devrimcileştirmek ve örgütlemek... Tüm bu çalışma içerisinde insan kazanmak ve donanımlı bir kadro düzeyine getirmek. Bugün bizlere kalan “zor başarılır...” değil de “... imkânsız biraz zaman alır” kısmı olabilir.

Tam burada bulmamız gereken cevap: “Tamam biraz zaman alacak ama bu “imkansız” nasıl başarılacak?”

Her bir yoldaşımızın çalışma yürüttüğü alanda öncelikli hedefi, çalışmanın

ihtiyaçları başta olmak üzere birçok yönden partinin birikimini donanıma dönüştürmek olmalıdır. Bu elbette tek tek yoldaşların kendi çabasına bırakılmamalıdır. Örgütlü bir zeminle güçlendirilmeli, yönlendirilmeli, kolektif tartışmalar yürütülebilmelidir.

“İmkânsız” yakınlaştırmak için güçlenmeli ve partiyi güçlendirmeliyiz. Bu elbette tek başına bize bağlı değil, ama “imkânsız” zamanların ayak sesleri geldiğinde yolların koşar adım arşınlanıp arşınlanmayacağı buna bağlı. Hazırlıklarımız tam da bunun için!

Sınıf hareketi ve sendikalar

M. Efe

İşçi sınıfı ve emekçilerin çalışma ve yaşam koşulları her geçen gün ağırlaşıyor. Darbe girişimini ve pandemiye fırsata çeviren siyasi iktidar ve sermaye işçi sınıfının kazanılmış haklarını bir bir gasp etti. Bu dönem işçi ve emekçiler arasında korkunun, bilinç bulanıklığının, en ufak hak arayışından dahi geri durmanın yaygınlaştığı, gerici ideolojik ve kültürel kuşatmanın arttığı bir süreç olarak yaşandı. Toplumun geniş kesimleri ciddi sorunlar yaşadığı halde, buna denk düşen eylemli tepkiler hala da ortaya konulabilmiş değil.

Bu durum, başta işçi sınıfı ve emekçiler olmak üzere toplumun geniş kesimlerinin hoşnut olduğu anlamına gelmiyor. Tersine kitlelerin tepki ve hoşnutsuzluğu her geçen gün artıyor. Fakat işçi sınıfı ve diğer toplumsal kesimlerin verili bilinç düzeyi, ne yapabilecekleri konusunda yaşadıkları tıkanıklık ve güven duyacakları bir odağın halihazırda olmaması, hareketlenmelerin sınırlılığının temel nedenleri arasındadır.

Mücadele dinamikleri birikiyor

Yakın dönemde artış gösteren mevzi direnişler, sendikalaşma eğilimi, iş bırakmalar vb. yaşanan sorunlara çözüm arayışının bir parçasıdır. Bunların ana eksenini ise ücret artışı oluşturmaktadır. Ağırlaşan sorunların gerisindeki sınıfsal ilişkiler ve iktidar gerçeği ise çoğunda görünür ya da anlaşılır olmaktan uzaktır. Halihazırda ücret sorununa sıkışmış bulunan eylemler öne çıkan işçi ve emekçilerin verili durumuna da işaret etmektedir.

İşçi sınıfı başta olmak üzere farklı toplumsal

kesimler ağırlaşan sorunlar karşısında önemli bir tepki biriktirmiş bulunmaktadır. Bu tepki görünür hale gelip kendini eylemli süreçler üzerinden dışa vuramasa da, mücadele dinamikleri alttan alta birikmektedir. Sermaye ve iktidar, işçi sınıfı başta olmak üzere çeşitli toplumsal kesimlerin patlama noktasında olduğu gerçeğini iyi görmekte ve buna uygun önlemleri hayata geçirmektedir. Zira, sınıfın bir bölümünün mücadelecisi bir önderlikle gerçekleştireceği kararlı ve güçlü bir çıkışın işçi sınıfının kötürümleştirilmiş bilincinin ve eyleminin önündeki engelleri parçalayacağını çok iyi bilmektedirler. Bu, yeni bir öncü işçi kuşağının ve sınıf hareketinin hızla serpilip gelişeceği bir zeminin oluşması demektir. En sıradan hak arayışına azgınca saldırmalarının, terörize ederek görünür olmasının önüne geçmelerinin, az-çok dirayetli durulan yerlerde sendika görünümlü çeteleri işçilerin önüne sürmelerinin nedenlerden biri tam da budur.

Sınıfın sessiz arayışına yanıt üretmek!

İşçi ve emekçilerin sınıf bilincinin geliştirilmesi ve mücadeleye çekilmesi günün en acil görevidir. Bu başarıldığı ölçüde geleceği kazanma mücadelesi gerçek zeminine oturacaktır. Sermaye düzeninin farklı siyasal aktörleri, işçi sınıfı ve emekçileri düzen sınırları içinde tutmak için canla başla çabalıyorlar. Düzenin parçası olanlar için aslolan devletin ve düzenin bekasıdır. Tüm gelişmeler bu konuda ciddi bir hazırlık içinde olduklarını göstermektedir. Bir yandan düzenin muhalefetteki siyasal aktörleri diğer tarafta ise sermayenin işçi sınıfı içindeki ajanları

olan sendikalar hızla öne çıkarılmaktadır. İşçi sınıfının verili bilinci düzenin farklı aktörlerinin işçi ve emekçiler nezdinde karşılık bulmasına yol açmaktadır. Muhafız, “sol-sosyalist” olduğunu iddia eden işçiler ile çeşitli hareketler, yaşadıkları bilinç kaybı ve eksen kaymasının sonucu olarak günü kurtarma telaşıyla bu saldırılara dolgu malzemesi olmaktadır. İşçi sınıfı ve emekçilere devrimci temelde ve sınıf eksenli siyasal bir hareket yaratma iddiası ile müdahale eden parti ve örgütlerin etki alanının ise bugün sınırlı olduğu açıktır. Tüm bunların sonucu olarak, düzenin sınıf üzerindeki etkisini kırmak ve mücadeleciler kanalları yaratmak zorlu bir görev olarak önümüzde durmaktadır.

Gelişmelerin ortaya koyduğu görev ve sorumlulukların en temel yanını öne çıkan işçi bölüklerini kazanmak oluşturmaktadır. Bu göreve yüklenmek orta ve uzun vadede işçi sınıfı önderliğinde devrimci bir kitle hareketlerini geliştirmenin, patlak verebilecek hareketliliklere düzen karşıtı bir eksen kazandırmanın da teminatı olacaktır.

Olanaklar, olasılıklar ve devrimci çıkış kanalları

İşçi sınıfı ve toplumun geniş kesimlerinin biriken sorunları çok yönlü olanakları da bağrında taşıyor. Bu olanakların devrimci sınıf ve kitle hareketini geliştirmenin dayanağına dönüştürülmesi ise devrimci ve ilerici güçlerin müdahalesiyle doğrudan bağlantılı.

Düzen cephesi sınıf içinde biriken olanakları sınırlamak, kendi etki alanında tutmak için çok yönlü bir çaba sergiliyor. Devlet aygıtı üzerinden baskı ve zorbalık en etkin biçimde kullanılıyor. Yanı sıra devletin tüm kurumları sermayenin çıkarlarını korumak ve geniş kesimleri kontrol altında tutmak için seferber olmuş durumda. Zira sınıf cephesindeki arayışı kontrol etmekte zorlanacaklarını biliyorlar, bu bilinçle hareket ediyorlar. Özellikle işçi ve emekçilerin kontrol altında tutulması düzen cephesinin öncelikli hedefleri arasında yer alıyor. Düzen siyasetinin muhalefet kanadı da bu yönlü çabalarını artırmış durumda. Emek-sermaye çelişmesini perdelemek

için sorunların kaynağının yanlış ekonomik, sosyal ve kültürel politikalarda olduğunu döne döne öne çıkarıyorlar. Toplumun geniş kesimlerinin yaşadığı ekonomik sorunlara yanıtlar üretim ve bölüşüm ilişkilerinin üzerinden atlanarak veriliyor. Bu durum sınıfsal taraflaşma ve mücadele zeminlerini dinamitleme ihtiyacının bir ürünüdür. Bir bütün olarak düzen siyaseti bu misyonla hareket ediyor.

Ağırlaşan ekonomik ve sosyal sorunlara müdahale esnaf ve çiftçi ziyaretlerinin ötesine geçmiyor. Mitingler ve ziyaretler işçilerin olduğu alanları, sanayi havzalarını hedef almıyor. Ekonomik-sosyal yıkımın derinleştiği bir ülkede orta sınıfların başta alt katmanları olmak üzere önemli bir kesiminin yıkıma uğraması kapitalizmin işleyiş yasalarından birdir. Bu, düzen siyaseti ve ona soldan yedeklenen reformist çevrelerin üzerinden atladığı bir gerçekliktir. HDP de bu gemidedir ve bölge-kent ziyaretlerinde, merkezi tutum ve açıklamalarında buna uygun argümanlar kullanmaya özen göstermektedir. Demokrasinin önündeki engellerin kaldırılması durumunda toplumun geniş kesimlerinin sorunlarının çözüme kavuşacağı argümanı öne çıkmaktadır. Oysa kapitalist toplumlarda en sıradan demokratik hak ve özgürlüklerin korunup genişletilmesi bile işçi sınıfını harekete geçirmek, toplumun geniş kesimleriyle bağ kurmasını sağlamakla mümkündür. Aksi durumda düzenin aşırılıklarını törpülemek bile mümkün değildir. Türkiye’de yaşanan tam da budur.

Aynı çaba sınıf ve meslek örgütleri üzerinden de hayat buluyor. İşçi sınıfı ve emekçilerin arayışının önüne geçemeyeceğini düşünen düzen cephesi kontrolünü kaybetmemek için bir dizi adım atıyor. Yasal düzenlemelerle zaten güdük olan demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlıyor, olduğu kadarıyla da uygulanmasını keyfi tutumlarla engelliyor. Engellemediği durumlarda da sınıf içindeki ajanlarını güçlendirme çabası içine giriyor. Sermaye ile organik bütünlüğü olan sendikaları devreye sokarak işçi ve emekçilerin eylemini kontrol ediyor. Sermaye düzeninin çalışma Bakanı

“sendikalaşma oranı çok düşük, sendikalaşma oranını artıracamız” açıklamaları yapıyor. Yani başında ise Türk-İş’in sicili kirli genel başkanı yer alıyor. Bu aynı dönemde gerçekleşen sendikalaşma çabaları bastırılıyor. Buna rağmen işçilerin örgütlenmeye çalışmaları karşısında sermaye ve devlet işbirliği ile çeteci yapılar işçilerin karşısına “alın size sendika” denilerek çıkarılıyor. Türk-İş’e, Hak-İş’e bağlı sendikaların önemli bir kısmı buna göre dizayn edilmiş durumda. Türk-İş ve Hak-İş’in kuruluş misyonları işçi sınıfını düzen sınırları içinde tutmaktır. Yer yer içindeki muhalif sendikaların sınırları belli fakat anlamlı çabaları olsa da, genel planda rolü ve misyonu budur. Bu da ancak güçlü bir taban hareketi ile aşılabilecektir. DİSK’in kuruluş misyonu ve yansıttığı görüntü ise farklıdır. Fakat gelinen aşamada etki alanı geniş olan sendikaların merkezi yönetimleri sermayenin güdümünde hareket etmektedir. Darbe girişimi ve pandemi dönemi, DİSK’e hakim olan anlayışların tabanı bastırmalarını kolaylaştıran ve gerçek yüzlerini daha açık sergilemelerini sağlayan bir dönem oldu. Genel-İş, DİSK Tekstil, Lastik-İş gibi sendikalara hakim anlayışlar tabanın bilinç ve örgütlülük düzeyinin zayıflaması, inisiyatifinin her fırsatta bastırılması sonucu mafyatik işleyişlerini güçlendirdiler.

DİSK içinde mücadeleci eğilime sahip bir dizi sendikanın ise tabanla bağlarının zayıflığı, “büyük sendikalara” gebe kalma yaklaşımları, içeriden etkin mücadele kanalları yaratılmasının önünü kesmektedir. Tüm rezilliklerine rağmen hakim anlayışlarla mücadele etmek yerine yaşananları teknik aksaklıklar, hatalar olarak gören bir yaklaşımla hareket etmeyi tercih etmektedirler. Taktik politika ya da DİSK’in olanaklarından faydalanarak mücadeleyi büyütme argümanları ile sergilenen faydacı yaklaşım, bu anlayışların da yozlaşmaları ve kendilerine sınırlar çizmeleriyle sonuçlanmaktadır.

Bu tablonun yanında etki alanı bugün için sınırlı olan mücadeleci sendikaların olduğunu söyleyebiliriz. Büyük bir kısmı konfederasyonlardan bağımsız bu sendikalar

yakın dönem işçi direniş ve eylemlerinin önemli bir kısmının örgütleyicisi ya da ilişki kurarak öne çekici dinamikleri oldular. Bu adımlar sendikal hareketin mevcut tablosunu değiştirmek, işçi ve emekçileri mücadeleci bir kanala çekmek için elbette önemlidir. Fakat bunların da nicel ve nitel sınırları olduğu bir gerçektir. Nicel sınırları ve sermaye düzeninin saldırıları hareket ve etki alanlarını genişletmelerini zorlayıcı bir durum yaratıyor. Sınıfın verili geriliği, işlerini daha da zorlaştıran ve ekonomik sorunların dışına çıkılmalarını engelleyen sonuçlar yaratıyor.

Sendikal kastın ana gövdesinde tutunamadıkları için yola çıkan bağımsız sendikalar kendilerini kanıtlamak için özel bir çaba içindeler. Mücadeleci görünümeleri bürokratik kasttan temelde çok da farklı olmayan anlayışlarını örtmelerini kolaylaştırıyor. Emek-sermaye çatışmasını sadece ücret ve sosyal haklar mücadelesine indirgeyen, buna dayanarak kapitalizm karşıtı bilincin gelişmesi için çaba ortaya koymaktan kaçınan bir pratik temel yaklaşımları oluyor. Bu anlayışlar bugünün tablosunda önemli olsa da, geleceği kazanma mücadelesinde engele dönüşme potansiyellerinin gözden kaçırılmaması gerekiyor.

Diğer yandan ise devrimci sınıf hareketi yaratma çabası ile hareket eden mücadeleci sendikaların çabasından bahsedebiliriz. Bu çaba sadece bağımsız sendikalar üzerinden değil farklı araç ve yöntemlerle kendini sınıf içinde etkin kılmaya çalışıyor. İşçi sınıfının verili bilincini değiştirmek, sınıfsal siyasal bilinci örgütlemek için çaba sarf ediyorlar. Gelişme potansiyeli yüksek sınıf ve kitle hareketine devrimci yön vermek için bu çabaların önemi fazlasıyla açıktır. Sermaye ve iktidar bu çabaları boğmak için elinden geleni yapıyor. Bir örnek verecek olursak, Pressan direnişinde MESS, Pressan sermayedarı, TM çetesi, devletin ilgili kurumlarının işbirliği bunun en açık görünümüdür. Düzenin hukuku/yasaları açıkça ayaklar altına alınmış, işçilerin bilinç ve eyleminin gelişmesini engellemek için her türlü saldırı devreye sokulmuştur. Türk Metal çetesi sermayenin kurtarıcı meleği olarak devreye

sokulmuştur. Mesele salt bir sendika tercihi meselesi değil, sermaye düzeni ve onun kirli yüzünü açığa çıkaracak bir çabanın, anlayışın bastırılması meselesidir. Gelişmeler sermaye cephesinden önümüzdeki dönemlerde benzer adımların daha fazla atılacağını göstermektedir. “En kötü sendika sendikasızlıktan iyidir” yaklaşımıyla hareket eden soldaki eğilimler de bu saldırıları meşrulaştırıp güçlendirmektedir.

Oysa, “en kötü sendika sendikasızlıktan iyidir” yaklaşımı bir aldatmacadan ibarettir. Türk Metal ya da türevlerine üye yapılan işçiler, sınıf ve mücadele bilinci kazanmak yerine düzenin gerici ideolojik hegemonyası ile bir kere daha kuşatılmaktadır. Şoven-milliyetçi, dinci eğilimli ideolojik argümanlarla işçilerin bilinç bulanıklığı derinleştirilmekte, mücadele araç ve yöntemlerinden kopmaları sağlanmaktadır. Sermayenin ideolojik saldırılarına karşı mücadele etmesi gereken sol parti ve hareketler, aldıkları tutumlarla bu anlayışların serpilip gelişmesine hizmet etmektedirler. Bu anlayışların hakim olduğu zeminlerde gelişen işçi eylemlerinin önemli bir darlığı, düzeni ve düzen siyasetinin farklı kliklerini anlamakta zorlanmaları, gerçekleri gösteren anlayışlara karşı “terörist”, “bölücü” gibi argümanlara hızla kanmalarıdır.

Kısaca ifade edilen bu tablo göstermektedir ki; sorun, “örgütsüzlükten iyidir” denilen “en kötü sendika”, işçilerin örgütlenmesine hizmet etmek bir yana, sınıfın bilincinin ve eyleminin kontrol altına alınmasını sağlamaktadır. Bu tablo karşısında yapılması gereken, sınıfın bağımsız mücadele kanallarını yaratmak, sınıf çıkarlarının gereklerine uygun örgütsel zeminler oluşturmaktır. “En kötü sendika sendikasızlıktan iyidir” anlayışı ile hareket eden kesimlerin sınıf mücadelesine verdiği zararı teşhir etmek, sınıf mücadelesini geliştirebilmek için önemlidir.

Bu elbette çeteleşmiş sendikaların kontrol ettiği sınıf bölüklerine müdahale görevlerinden kaçınmak anlamına gelmiyor. Devrimci ve ilerici güçlerin çabalarına rağmen çeşitli nedenlerle ya da sermaye ve devletin özel teşviki ile işçiler bu sendikalara üye olmayı tercih edebiliyorlar. Bu tümüyle sınıf bilincindeki geriliğinin bir

sonucudur. Burada yapılması gereken, gericilikle uzlaşma yolu aramadan tabandan sınıfın bilincini geliştirecek ve eylemini örgütleyecek adımlar atmaktır. Sınıf hareketi içinde bunun bugünkü en önemli ve güçlü örneği metal sektöründeki Birlik’tir. Türk Metal çetesi başta olmak üzere benzer şebekelerin tabanında az ya da çok açığa çıkmış mücadele bilincinde Birlik’in özel payı tartışmasıdır.

Bu durum, sınıf mücadelesinin bugünkü düzeyinde, sınıfa siyasal müdahalede çeşitli işçi örgütlenmelerinin önemini göstermektedir. Bu araçların etkin ve amaca uygun kullanılması, sınıfın bilinç ve örgütlülük düzeyindeki darlığı aşmanın olanaklarını artıracaktır.

Sınıf devrimcileri için asıl sorun alanı burada kendini göstermektedir. Araçların yer yer asıl amaca hizmet edecek tarzda kullanılmaması, dar ekonomik söylemler ve pratiğin sınırlarına hapsolması zaafiyetinin üstesinden gelinmelidir. Sendikaların ve diğer sınıf örgütlerinin önemli ölçüde düzen siyasetini ve ideolojisini sınıf bölüklerine taşıyan bir misyonla hareket ettikleri yerde, devrimci amaçlar güden her sınıf örgütü bunu güçlü bir biçimde kendi zemininde yapabilmelidir. Bu çaba sınıfa dönük mücadeleciler diğer çabalarla da ortaklaşabilmeli, bugünün ihtiyacına yanıt verecek güçlü bir müdahalenin ortaya çıkması hedeflenmelidir. Bu çabada mesafe almak, ideolojik-politik yönelimi zayıf ve sallantılı hareketleri de politik olarak etkilemenin imkanların artıracaktır.

Yükselen işçi eylemleri ve sendikal hareket

D. Güneş

Ekonomik krizin faturasının daha ağır bir şekilde işçi ve emekçilere kesilmesiyle birlikte biriken tepki ve öfke bu yılın başında dışa vurmaya başladı. Ücret ve çalışma koşullarının düzeltilmesi talebiyle Ocak ayı başından itibaren farklı sektörlerde yaşanan fiili eylem süreçleri durulsa da, kısa bir süre sonra yerini ağırlıklı olarak sendikalaşma talebiyle gerçekleşen hareketliliklere bıraktı. Bir dizi fabrikada işçiler, kazanılmış hakları güvencelemek ve örgütlülüğe dayanabilmek refleksiyle sendikalara yönelim gerçekleştirdiler. Henüz genel planda güçlü bir sendikalaşma eğiliminden bahsetmek olanaklı olmasa da, Ocak ayından bu yana, sendikalaşma talebiyle eylem ve direnişler bir yerde bitiyor başka bir yerde başlıyor. Son altı ay içinde onlarca fabrikada sendikalaşma süreçleri yaşandı. Elbette aynı süreçte farklı işçi bölüklerinin kazanılmış hakların gaspına dönük eylemli tepkileri, ücret talebiyle fiili direnişleri ya da “yasal” grevleri de sözkonusu (Tüpraş, TPI, Neşe Plastik vb.) Ancak halihazırda sendikalaşma talebiyle gerçekleşen eylem ve direnişlerin öne çıktığını söylemek mümkün.

Parçalı, dağınık ve kendi dar sınırlarının dışına çıkamayan, hatta aynı bölgede direnen farklı işçi bölükleri ile yan yana dahi gelemeyen bu girişimlerin büyük çoğunluğu, fiili eylem süreçlerinin ardından yerini “hukuksal” sürece bırakan bir seyir izliyor.

Ocak ayındaki eylem dalgasında farklı işçi bölükleri ilk elden temas ettikleri bağımsız sendikaların yanısıra uzlaşmacı ve işbirlikçi çizgilerine rağmen geleneksel sendikal yapılara da yönelebildiler. Henüz güçlü bir sendikalaşma eğiliminden bahsedilemese de, geleneksel sendikal yapıların bu zaman diliminde “güçlendikleri” görülüyor. Üç temel sektöre ait (metal, petro-kimya ve tekstil) 2022 Ocak-

Temmuz dönemine dair veriler, isendikaların üye sayısındaki artışı gösteriyor. Petro-kimya sektöründe örgütlü Petrol-İş ve Lastik-İş’in Temmuz ayı rakamlarına göre toplam 4 bin üye artışı yaşanmış. Aynı şekilde tekstil sektöründe en kitlesel olan sendikalar olan Teksif ve Öz İplik-İş Sendikaları’nın üye sayılarında 4 bin artış gerçekleşmiş. Daha dikkat çekici olan, ihanetçi çizgisiyle teşhir olmuş Türk Metal Sendikası’na son altı aylık dönemde 25 bin işçinin üye olması. Kuşkusuz, Pressan örneğinde olduğu gibi, bizzat sermaye ve sendika ağaları işbirliği ile Türk Metal’e zorla üye yapılan işçi bölükleri de bu kapsamda yer alıyor. Ancak bu veriler yine de binlerce metal işçisinin Türk Metal Sendikası’na yönlendirilebildiğini gösteriyor.

Sadece bu rakamlar değil güncel plandaki gelişmeler de gösteriyor ki, işçilerin güvensizlik taşıyarak geleneksel sendikal yapılara gitmediğini söylemek olanaklı değil.

Sendikaların başına çöreklenmiş bürokratik kastın döne döne ihanetlere imza atmasına rağmen, nasıl oluyor da işçiler harekete geçtiklerinde işbirlikçi sendikal yapılara yönelebiliyorlar? Daha önceki değerlendirmelerimizde ele alınmış olsa da, son süreçte gerçekleşen işçi eylemleri ve halen devam eden sendikal mücadele süreçleri üzerinden bu olgunun üzerinde yeniden durmak gerekiyor.

Sendikalar işçilerin en temel mücadele örgütleridir. İşçilerin temel ekonomik ve demokratik haklarının kazanılmasında yegane örgütlenme adresi konumundadır. İşçilerin, tüm ihanetlerine rağmen geleneksel sendikal yapıları halen adres olarak görülebilmelerinin gerisinde ise, işçi sınıfının geri bilinci ve örgütsüzlüğü durmaktadır.

Özellikle 12 Eylül’ün ardından işçi sınıfı

sermayedarlar ve iktidarlar tarafından çok yönlü ideolojik kuşatma altına alınmış, dinsel gericilik ve milliyetçilikle sersemletilmiş, AKP iktidarı dönemiyle birlikte biat kültürü yaygınlaşmıştır. Birbirine ve kendi gücüne güvensiz ve sınıf bilincinden yoksun işçi kitleleri, genel planda asgari ölçüde sendikal bilinçten de uzak bir konumdadır. Geri bilince sahip işçi kitleleri en temel hakları için harekete geçtiğinde dahi, sırtını bir güce dayamaya ve daha kolay olanı tercih etmeye yönelebilmektedir. Kuşkusuz bu tabloda sermaye sınıfının en temel suç ortağı ise sendikal bürokratik yapılarıdır. Bu çıkar şebekeleri de bu geri bilinci besleyen ve dumura uğratan bir rol oynamaktadır.

İşçilerin geleneksel sendikalara yönelmesinde bir diğer faktör ise, sermayeni sağ kolu olan bürokratik çarkın, işçileri denetim altına almak için çıkardığı “dersler” dir. Bunu daha özelinde Türk Metal gerçeği üzerinden ifade ediyoruz. Metal Fırtına öncesinde fabrikalarda göz açtırmayan, oluşturdukları çetelerle işçiler üzerinde terör estiren, işçinin en ufak talebine dahi gözlerini kapamakla kalmayıp talepte bulunanları işten attıran, şiddet uygulayan bir pozisyondaydı. 2015 yılında gerçekleşen Metal Fırtına’da on binlerce metal işçisinin tepkisinin bu ihanetçi çeteye yönelmesi ve binlerce istifanın gerçekleşmesinden kapitalistler ile birlikte Türk Metal de “ders” çıkardı. Sermaye sınıfının işçiler içindeki ajanı olma misyonunu koruyarak, işçiler üzerindeki denetimini daha güçlü kılmayı hedefleyen adımlar attı. Metal Fırtına’nın ardından demokratik maskelere bürünmesi ve göstermelik eylemlere yönelmesi tam da bu işlevini yerine getirmek içindir. 2015’ten buna üye sayısını 80 bin artırarak bugün 250 bin üyeye ulaşmasının gerisinde, ihanetçi çetenin sermaye sınıfının çıkarları temelinde “yeniden” şekillenmesi yatmaktadır. Ancak, yakın dönemde Türk Metal’e üye olan işçiler Metal Fırtına deneyimini yaşamamış yeni işçi kuşağı olsa da, bu ihanetçi çizginin hafızalardan silinmesi olanaklı değildir.

Bugünkü tabloda Türk Metal’in izlediği politikalar önemli bir rol oynamıştır. Bu tablonun kendisi, başta metal işkolu olmak üzere sanayi proletaryasının konumlandığı diğer

sektörlerin, sanayinin belkemiğini oluşturan işletmelerin temel müdahale alanı olması gerektiği gerçeğine bir kez daha işaret etmekte, bu hain bürokratik çeteye mücadelenin daha da önemli hale geldiğini göstermektedir.

Hareketin hangi alanlar üzerinden açığa çıkabileceğini öngörmek zor olsa da, sadece örgütsüz fabrika ve işletmelerde değil, sendikal örgütlülüğün olduğu, “ayrıcılık” konumların çöktürülmeye başlandığı stratejik işletmelerde de kaynakların yaşanabileceğini son TPI süreci ortaya koymuştur. Bürokratik çarka müdahale açısından bu tür işletmeler büyük bir önem taşımaktadır.

Ocak ayından bu yana gelişen hareketlilikte, özellikle fiili eylem süreçlerinde bağımsız sendikalar da öne çıktılar. Bu süreçte, devrimci siyasal öznelerin özel çabaları ve müdahaleleri ile geleneksel sendikal yapılardan bağımsız sendikaların oynadığı rol kuşkusuz önemlidir. Ancak bu tablo, yukarıda da işaret ettiğimiz gibi, stratejik işletmelerde geleneksel sendikalarda örgütlü işçi bölüklerine müdahalenin önemini karartmamalıdır.

Sınıf devrimcileri açısından altı özellikle çizilmesi gereken temel önemdeki nokta ise, işçilerin hangi sendikada örgütlendikleri değil, tabandan örgütlü mevzilerin yaratılabilmesidir. Gelişen eylemli süreçlerin tablosu, bu ihtiyacı döne döne ortaya koymaktadır.

Krizin derinleşmesi, işçi ve emekçilerin yaşam koşullarının katlanılmaz boyutlara gelmesiyle birlikte ardı ardına patlak veren işçi eylemlerinin önemi tartışmasızdır. Hareketliliğin mevzi sınırlarda kalması, parçalı bir seyir izlemesi ve dar ekonomik-sendikal sınırları aşamaması ise en temel zayıflık alanıdır. Sermaye sınıfının kapsamlı saldırılarını püskürtebilmek ancak birleşik, kitlesel, militan bir sınıf hareketinin gelişmesiyle olanaklıdır. Gelişen işçi eylemleri ve direnişleri böyle bir hareketi geliştirmenin dayanakları olarak büyük bir önem taşımaktadır.

Bu temelde sınıf bölüklerine politik müdahale ile birlikte tabandan mevzilerin yaratılması, işçi eylemlerinin/direnişlerin büyütülmesi ve birleştirilmesi güncel görevler olarak önümüzde durmaktadır.

Araçların amaçlaştırılması tehlikesi

M. Ararat

“Doğru bir siyasal çizgiye sahip olmak elbette ilk ve en önemli şeydir. Ama bu henüz yetmez. Doğru bir siyasal çizgi, sadece ilan edilmek için değil, ama uygulanmak için çizilmiştir. Ne var ki, doğru bir siyasal çizgiyi pratik olarak uygulamak için, kadrolar gerekir, partinin siyasal çizgisini anlayan, onu kendi öz çizgileri olarak kavrayıp uygulamaya hazır bulunan, onu pratiğe geçirmesini bilen ve onu yanıtlamaya, savunmaya, onun için savaşmaya yetenekli olan insanlar gerekir. Yoksa doğru siyasal çizgi, kağıt üzerinde kalma tehlikesini taşır.” (Stalin, Leninizmin Sorunları, Sol Yayınları, s.719)

Stalin’in bu veciz sözleri, sınıfın komünist partisinin ideolojik-siyasal çizgisinin doğruluğunun önemini vurgulamakta ama bu çizginin hayat bulması için onun kadar önemli olan kadroların niteliği sorununa çubuk bükmetedir.

Partimiz de her dönem kadro sorununa fazlasıyla önem vermiştir. Birçok platformunda bu sorun döne döne tartışılmakta, değerlendirmelerin konusu olmaktadır.

Kadro sorunu koşullara bağlı olarak değişik biçim ve boyutlarıyla kendini hep ortaya koyacak, bu durum nihai zafere ulaşınca kadar da böyle sürecektir. Bu nedenle bu sorun mevcut siyasal tablonun ortaya çıkardığı dönemseller ihtiyaçlar çerçevesinde tartışılmalı, partinin dönemseller taktikleri ve stratejik hedefleri temelinde çözüme kavuşturulmalıdır.

Gerici-faşist iktidarın açmazları arttıkça, baskı ve yasakları daha da boyutlanmakta, bu da toplumun ilerici ve devrimci güçlerinin çalışmalarını daraltmaktadır. Geçmişte kazanılmış demokratik hak ve özgürlükler keyfi bir biçimde yasaklanmaktadır. Böyle bir süreçte partimizin işçi sınıfı içerisinde ete-kemiğe

bürünmesinin zorlukları daha da artmaktadır.

Bugün tüm bu saldırılarla birlikte sınıfın yıllardır bir türlü aşılamayan politik geriliği, burjuvazinin çok yönlü kuşatması ile oluşan korku ve çürümüşlük tablosu, siyasal sınıf çalışmamızı zora sokan sorunların başında gelmektedir.

Komünist hareket siyasal yaşama adımını attığı andan itibaren kendi varoluşunu fabrika zeminleri üzerinden tanımlamıştır. İşçi sınıfı her zaman çalışmanın temel eksenini olmuştur. O günden bugüne sınıfın siyasallaşması döne döne tartışılan bir sorundur. Yıllardır sınıfa dönük yürüttüğümüz çalışmalar içerisinde anlamlı bir deneyim ve birikim de kazanmış bulunuyoruz. Bunu daha ileriye taşımak, partinin tüm organ ve birimlerinin önünde bir görev olarak duruyor.

Birçok vesile ile sınıfın politik geriliğinden, fakat öte yandan da mevcut ekonomik ve siyasal tablo nedeniyle sınıf saflarında biriken tepki ve öfkeyle birlikte çıkış yolları aradığından bahsediyoruz. Bu yılın başından beri yaşanan sınıf hareketliliği bunun açık bir dışavurumudur.

Sınıfa dönük faaliyette esnek örgütlenmeler işçilere seslenmede ve nüfuz etmede kolaylıklar sağlıyor ve yeni imkanlar sunuyor. Son yıllarda sektörel birlikler ile sendikal zeminleri daha yoğun kullanıyoruz. Bunun gerisinde mevcut sendikaların işlevsizliği ve sınıfın kendi dar ekonomik-iktisadi talepleri için bile mücadeledeki zayıflığı yatıyor. Bu doğrultusunda kadrolarımızın da bu araçlar çerçevesinde bir çalışma içerisinde şekillenmesine yol açıyor.

Bunun bir zayıflık yaratmaması için, bu araçların nasıl ele alınması gerektiği konusunda perspektif açıklığı taşımak büyük bir önem taşıyor. Hangi esnek aracı kullanırsak kullanalım, bunların yürüttüğümüz faaliyetin merkezi olmadığını unutmamalıyız. Bu tür

araçlarla yürüttüğümüz çalışma kendi cephesinden sınıfın siyasallaşmasına ve partinin sınıf içerisinde örgütsel açıdan güç olmasına hizmet edebilmelidir.

Birçok araç ve esnek örgütlenme ile sınıfa seslenmemiz, bazen kimi kadrolarda, “farklı kimliklerle aynı sınıfa gidiyoruz, bu da kimlik karışıklığı sorununa yol açıyor” türü yakınmalara neden olabiliyor. Bu yakınmaya yol açanın, yürüttüğümüz çalışmanın kapsamı düşünüldüğünde, kadro darlığının yarattığı sonuçlar olduğu açıktır. Birçok işi yetersiz sayıda kadroyla yürütmek durumunda kalabiliyoruz. Burada önemli olan, çalışmanın yukarıda işaret ettiğimiz perspektifle ele alınmasıdır. Bu bilinçle hareket ettiğimizde, yaşanan sorunların çözümünde de ilk adımı atmış oluruz. Kuşkusuz bu araçların sınıf içinde kendi güçlerine kavuşması önemlidir. Fakat bu kendi içinde bir amaç da değildir.

Hangi adla, hangi kimlikle sınıfla bağ kurarsak kuralım, bizler her şeyden önce sınıf devrimcileriyiz. Hangi esnek aracı kullanırsak kullanalım, bu gerçeği aklımızdan çıkarmamalıyız. Ve öncelikli hedefimiz sınıfın yaşadığı ekonomik temelli sorunlara günlük çözümler değil, onları bu sorunlara karşı mücadeleye çekmek, bu mücadeleler içerisinde sınıf bilincini ve örgütlülüğünü geliştirerek, fabrikalarda zeminler oluşturmaktır.

Sınıf bölüklerinin içine girdiği mücadele süreçlerinde (bunlar sendikal örgütlenme,

hak kayıplarına karşı vb. olabilir) en temel kazanım, sınıf bilincinin ne kadar geliştiğidir. Dolayısıyla parti çalışması için zeminlerin ne kadar oluştuğu ve olgunlaştığıdır. Bu temelde bir yaklaşım, araçların daha işlevsel kullanımını sağlayacağı gibi, araçların amaçlaştırılmasının da önüne geçecektir. Bu bakışı oturtmadığımız koşullarda, bu araçlar sınıf çalışmamızın temel haline gelecektir. Oysa sınıf çalışmamızın esas muhtevası devrimci politik müdahaledir. Bu müdahaleyi gerçekleştirmek, sınıf içinde partiyi var edebilmek, bu araçların kendi içinde amaçlaştırılmadan sınıf perspektifiyle ele alınmasından geçmektedir.

Bugün Türkiye işçi sınıfının karşı karşıya kaldığı ağır koşullar düşünüldüğünde, sosyalizm ve devrim mücadelesi çok daha yakıcı hale gelmiştir. İşçi sınıfının politik planda bilinç geriliği ne olursa olsun, bu bir gerçeklik olarak karşımızdadır. Bugün toplumun büyük bir çoğunluğu çok kısa bir süreçte açık girdabına sürüklenmiştir. Bu süreç kapitalizmin insanlığa hiçbir şey veremeyeceğinin daha açık görülmesin sağlamakta, böylece sosyalist propaganda-ajitasyonun karşılık bulmasının zeminlerini güçlendirmektedir.

Tüm bunların ışığında, emekçi kitlelere, hedefimizin ücretli köleliği sınırlandırmak değil fakat bu köleliği temellerinden yıkmak olduğunu döne döne anlatmalı, bu düzeni aşma bilincini geliştirmek için etkili ve cüretli bir faaliyeti örgütlemeliyiz.

Direnişler ve öncüyü kazanmak!

U. Devrez

Bir dizi işkolunda işçiler ekonomik ve sendikal talepler ile harekete geçmiş durumdalar. Bugün için niceliksel ve niteliksel olarak bir sınırlılığını ifade ediyor olsa da, kriz koşullarına karşı atılan bu adımlar çok önemli bir yerde duruyor. Hepimiz biliyoruz ki, bütün maratonlar ilk adımla başlar. İlk adımı atmış olmak tek başına bir şey ifade etmez ancak o olmadan da yürünmesi gereken yol yürünemez. Mevzi direnişlerin önemi burada ortaya çıkmaktadır. Yürünmesi gereken yolu gösterebilmesi, bu olmasa bile sınıfın üzerindeki ölü toprağının bir nebze olsun atılabilmesidir.

Düşük ücretlere karşı verilen tepkiler, sendikalaşma girişimleri ve işten atmalara tepki olarak karşımıza çıkan direniş ve eylemler bugün için sınıfın tablosunu ve sınırlarını gösteriyor. Bu sınırın çok geri bir noktada olduğu ortadadır. Bu geriliği görüp yola çıkmadan vazgeçmek, başka yollara sapmak, nesnel tabloyu görmemek değil ona esir olmak anlamına gelir. Yıllardır gericiliğin etkisi ile bilinçleri zincirlenen, baskı ile hareketsiz kılınan işçilerin attıkları adımları güçlendirmek için verili tablolarını da görmezden gelmeden, onu nasıl aşacağımıza yoğunlaşmak gerekmektedir.

Direnişlere müdahalede kilit nokta

Bizler için bir direnişin, bir sınıf eyleminin gerçek kazanımı; o anki taleplerinin karşılanıp karşılanmamasında değil, sınıfın bilinç ve örgütlülük düzeyinin ne kadar ilerletilebildiğinde aranmalıdır. Bu noktanın gözden kaçırılmaması, kavranacak temel halkayı da belirlemektedir. İçinde bulunduğumuz veya bulunmadığımız, bir şekilde bağımızın olduğu, dayanışma içinde olduğumuz veya örgütleyicisi olduğumuz bütün direnişlere bu gözle bakabilmemiz gerekiyor.

Ekonomik ve sendikal taleplerle başlayan direnişlerin bu dar talepler eksenine sıkışıp

kalmaması, direnişteki işçilerin bakışlarını bu darlıktan çıkartabilmek, direnişin talepleri karşılanmasa bile bizler için önemli bir kazanım olacaktır. Zira sonrasına bir birikim, örgütlü güçler bırakabilmek buradan geçmektedir.

Direnişin ekonomik ve sendikal taleplerinin karşılanması, bu noktada elde edilecek kazanımlar da elbette moral ve güç dengelerini sınıfı kazanmak noktasında lehimize çevirecektir. Ancak buradaki dengeyi iyi kurabilmek mevzi direnişlerin önemini bir kat daha arttıracaktır.

İçinde bulunalım veya bulunmayalım, her bir direnişe yaklaşımımızı bu eksende değerlendirmek, yol haritası çizmek, toplumsal ve siyasal gericiliği parçalamak için neler yapılabileceğini ortaya koymak, bir hareket planı oluşturmak, öncüyü kazanmak için yeri geldiğinde tek tek işçiler üzerinden yoğunlaşmak önemlidir. Mesele bizlerin sınıf adına neler yaptığı değil, sınıfın sınıf mücadelesine ne kadar katılabildiği, az önce söylediğimiz gibi bilinç ve örgütlülük düzeyinin ne kadar geliştirilebildiğidir.

Direnişlerle dayanışmak önemlidir. Ancak bundan daha önemlisi, direnişteki güçleri sınıf mücadelesine kazanabilmektir. Kalıcı olan budur. Bu noktada, işçilere sermaye iktidarına, sendikal bürokrasiye dair gerçekleri söylemek tek başına bir şey ifade etmemektedir. İşçi sınıfının verili bilincini ve kurduğumuz bağın örgütlülük düzeyini göz önünde bulundurmaya zorundayız.

Gerçekleri tüm çıplaklığıyla ortaya koymaktan geri durmamalı fakat işçilerin bilinç ve algı düzeyini gözetmeyi de başarabilmeliyiz. Düzen güçlerinin ve sendikal bürokrasinin işçiler üzerindeki etkisini görmezden gelerek atacağımız adımlar, çabalarımızı boşa düşürebilir.

Sendikal bürokrasinin devrimci düşmanlığında önemli bir deneyimi olduğunu,

(Devamı s.27'de)

“İmkansız” zamanlara hazırlık!

B. Çağlar

Bugün toplumda çok yönlü birikmişliğin patlama noktalarından birini kadın mücadelesi, bir diğerini de işçi eylemleri üzerinden yaşıyoruz. Sermaye iktidarı boyutlandığı sosyal yıkım, baskı ve gericilik karşısında nasıl ve ne zaman patlayacağı belirsiz mayın tarlaları oluşturmuş durumda. Kendini bildiği dönemden beri AKP’den başka bir şey görmemiş olan gençlik tepkili ve “yeni”nin arayışında.

Öfke birikmesi, irili ufaklı tepkiler ve arayış var. Biz komünistler buna acil yanıt olabilecek miyiz? Yanıt olabilmeyin temelinde döne döne işaret ettiğimiz kadro sorunumuz yatıyor. Kadro niteliğini arttırmak! Kadro niteliğini arttırmak ise, “Parti ile aramızdaki açığı kapatmak” anlamına geliyor. Ve elbette yeni kadrolar, yeni güçler kazanmak... Ama kendi niteliğimizi arttırmadan da yeni güçler kazanmakta, kazanılanları kalıcılaştırmakta ve kadrolaştırmakta zorlanıyoruz. Her yönü ile donanımlı olamadığımızda, yani başımızdaki yoldaşlarımızı geliştirmeyi, parti örgütünü güçlendirmeyi, ortaya çıkan sınıf, kadın, gençlik eylemlerine müdahaleyi, reformizme karşı etkili bir mücadeleyi, fabrika temelli çalışmada derinleşmeyi nasıl sağlayacağız?

İçinde bulunduğumuz toplumsal atmosfer, devrimci hareketin zayıflığı elbette her birimizi etkiliyor. Fanus içinde büyüyen çiçekler değiliz. Bizler de bu toplumun bir parçasıyız. Ama parçası olduğumuz toplumdaki etkilediğimiz gibi etkilememiz de mümkün. Bizlerin de bir yerden güç alması gerek diye düşünenlere tek işaret edilecek yer partinin birikimine kavuşmaktır. Marksist-leninist teori, illegal-ihtilalci örgüt, işçi sınıfının mücadele tarihinin birikimi, bu topraklar devrimci mücadele adına bedel ödeyenlerine militanlığı, güncel politika

üretmek, gençlik hareketine yön vermek, işçi eylemleri örgütlemek fabrika temelli zeminler vb... Partinin birikiminde ifade ettiklerimiz ve daha fazlası mevcut. Temel sorunumuz özümsemek ve özümsetmek!

İçinden geçtiğimiz dönemde devrimci olma adımı atan ve ısrar gösteren her insanı sınıksız tutup sarmalamak gerekiyor. Ne devrimci atmosferin etkisi ile devrimci olanların ‘60’lar ve ‘70’ler Türkiye’si ve dünyasındayız. Ne de ülkede ‘80 sonrası yenilgisinin, dünyada Sovyetler Birliği ve Doğu Bloku’nun çözümlüşünün ardından her şeye inat irade konulan bir dönemdeyiz. “Zor dönem devrimciliği” tanımlamasının yapıldığı dönemde bile Türkiye’de devrimci bir atmosfer vardı. Bugünün tanımlaması bundan çok başka.

Yeni kuşak devrimciliği anlamak ve tanımak açısından nereye tutunabilir? Dünyada yüz çevireceği devrimci bir dalga yok. İşçi sınıfının hareketli olduğu bir dönem ama ekonomik sınırlarda ve mevzi ölçekli yaşanan eylemler dizisi var, devrimci bir işçi hareketi ve kuşağı yok. Gençlik hareketinin de militan bir ruhla estirdiği bir rüzgar yok. Tüm bu yoksunluklar içerisinde devrimci olmak isteyen, adım atan insanlar nerede şekillenecek, hangi kaynaktan su içecek?

Türkiye açısından devrimci örgütlerin tasfiye olduğundan bahsettiğimiz yerde, devrimci duygu ve samimiyetle bir yerlerde örgütlenenlerin karşılaştıkları zeminlerde ihtilalci bir ruha kavuşmaları mümkün mü? Bu ruhu kuşanmanın bugün için tek adresi var. O da partimiz ve onun örgütleri, zeminleri. İlegal, ihtilalci bir sınıf partisi olma iddiasını taşıyanlar olarak yükümüz büyük. Sınıf hareketine, toplumsal muhalefete, gençlik mücadelesine yön vermek

(Devamı s.11’de)

Lenin'in "gazete" tartışmalarından...

I. Isın

Lenin 1901 yılında kaleme aldığı "Nereden Başlamalı?" makalesinde, partinin acil görevini devrimci bir örgütün kurulması olarak tanımlamıştı. Devrimci örgütün kurulmasında kullanılacak temel araçlardan birisi olarak da gazeteye işaret etmişti:

"En çok ihtiyaç duyduğumuz şey bir gazetedir; gazete olmadan, Sosyal-Demokrasinin hem genel olarak başlıca ve sürekli görevi, hem de halkın en geniş tabakaları arasında siyasete ve sosyalizmin meselelerine duyulan ilginin yükseldiği bir sırada içinde bulunduğumuz anın ihmale gelmez görevi olan ilkelere bağlı, sistemli ve çok yönlü propaganda ve ajitasyonu yürütemeyiz. Bireysel eylemler, mahalli bildirimler ve gazeteler vb. biçimindeki dağınık ajitasyonu, ancak sürekli bir yayının yardımıyla yürütülebilir ve geliştirilmiş ve sistemli bir ajitasyonla güçlendirme ihtiyacı, hiçbir zaman bugünkü kadar şiddetli bir şekilde hissedilmemiştir."

Lenin gazetenin devrimci faaliyeti toparlayıcı, geliştirici ve sistemli hale getirici özelliklerine vurgu yapmıştır. İşçi sınıfı arasında fabrikalarla ilgili teşhirlerin güçlü olduğunu, ikinci adım olarak siyasi teşhiri güçlendirme adımlarının atılması gerektiğini ifade etmiştir. Bunun için de bir "kursü"ye ihtiyaç olduğunu altını çizmiştir:

"Bugün çarlık hükümetini ülke çapında teşhir edecek bir kursü sağlamak durumundayız ve bunu yapmak görevimizdir. Bu kursü, Sosyal-Demokrat bir gazete olmalıdır. Rusya toplumunun diğer sınıf ve tabakalarından ayrı olarak, Rusya işçi sınıfı, siyasi bilgiye karşı sürekli bir ilgi göstermekte ve illegal yayın için (sadece yoğun huzursuzluk dönemlerinde değil) sürekli ve yaygın bir talepte bulunmaktadır. Böyle bir kitle talebi var olduğunda, tecrübeli devrimci önderlerin yetiştirilmesine başlandığında ve

işçi sınıfının yoğunlaşması, onu büyük şehirlerdeki işçi sınıfı mahallelerinde ve fabrikaların birarada bulunduğu yerlerde gerçekten hakim duruma getirdiğinde, artık proletarya için bir siyasi gazete çıkarmak son derece uygundur. Proletarya aracılığıyla gazete şehir küçük-burjuvazisine, köylük bölgelerdeki zanaatkarlara ve köylülere ulaşacak ve böylelikle halkın gerçek siyasi gazetesi haline gelecektir."

Lenin yazısının devamında gazeteyi kolektif bir örgütleyici olarak tanımlamış ve devrimci örgüt kurulurken kullanılacak "iskele"ye benzetmiştir:

"Ne var ki, bir gazetenin rolü, yalnızca fikirlerin yayılması, siyasi eğitim ve siyasi müttefiklerin kazanılmasıyla sınırlı değildir. Bir gazete sadece kolektif bir propagandacı ve kolektif bir ajitator değil, aynı zamanda kolektif bir örgütleyicidir. Bu bakımdan gazete, inşa halinde bir binanın çevresine kurulan iskeleye benzetilebilir; bu iskele yapının sınırlarını belirler, inşaat işçileri arasındaki bağlantıyı kolaylaştırır ve böylelikle onların yapacakları işleri dağıtmalarını ve örgütlü çalışmalarından çıkardıkları ortak sonuçları görmelerini sağlar."

Lenin, amacına uygun bir şekilde çıkartılabildiği takdirde, gazetenin parti kadroları açısından oynayacağı geliştirici role de vurgu yapmıştır:

"Eğer ortak bir gazete çıkarmak için güçlerimizi birleştirirsek, bu çalışma, sadece en yetenekli propagandacıları değil, aynı zamanda tayin edici mücadele için sloganı tam zamanında atabilen ve o mücadelede önderliği ele geçirebilen en yetenekli örgütleyicileri ve en yetenekli siyasi parti önderlerini de yetiştirecek ve ortaya çıkaracaktır."

"Nereden Başlamalı" makalesine yönelik eleştirilere de cevap veren Lenin, bu vesileyle

gazetenin işlevi üzerine tartışmayı sürdürmüştür:

“İyi eğitilmiş güçlü yerel siyasal örgütler olmadan, en kusursuz biçimde örgütlenmiş olsa da bütün Rusya için en iyi gazete hiçbir işe yaramaz. Bu, tamamen doğru. Ama bütün sorun şu ki, güçlü siyasal örgütleri eğitebilmek için, bütün Rusya’yı kapsayan bir gazeteden başka araç yoktur.”

Lenin gazete için aynı zamanda “kılavuz ipi” tanımlamasını yapmış ve oynayacağı rolü şöyle ortaya koymuştur:

“Bütün Rusya için bir siyasal gazetenin yayınlanması ana çizgi olmalıdır: bu çizgiyi izleyerek bu örgütü (yani her protesto hareketini ve her kaynaşmayı her an desteklemeye hazır devrimci örgütü) durmadan geliştirebilir, derinliğine ve genişliğine güçlendirebiliriz. Lütfen söyleyiniz, duvarcıların, şimdiye kadar görülmedik büyüklükte kocaman bir yapının çeşitli bölümlerine tuğlaları yerleştirdikleri zaman, tuğlaları koyacakları doğru yerleri bulmalarında onlara yardımcı olsun diye, ortak işin nihai amacını kendilerine göstereceğini diye, sadece her tuğlayı değil, önceden ve sonradan konulan tuğlalara harçla yapılandırıldığı zaman tam ve kesin bir çizgi teşkil edecek her tuğla parçacığını bile kullanabilmek için, bir ipten yararlanmaları ‘kırtasiyecilik’ midir? Ve biz, parti yaşamımızda, tuğlalarımızın ve duvarcılarımızın bulunduğu, ama herkesin görebileceği ve izleyebileceği o kılavuz çizgisinden yoksun bulunduğumuz böyle bir dönemden geçiyor muyuz? Varsınlar böyle bir çizgi çiziyoruz diye, komuta etmek istediğimizi haykırınsınlar.”

Ne Yapmalı’nın bu bölümünde gazetenin devrimci faaliyeti örgütleyici rolüne de vurgular yapılmaktadır:

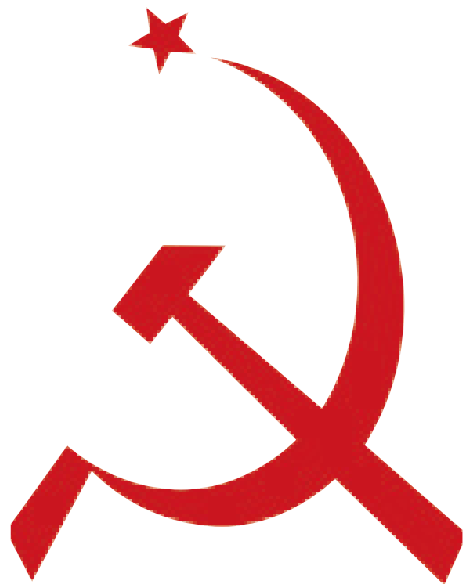
“... gazeteyi salt dağıtma işlevi bile fiili bağların kurulmasına yardımcı olur. Şu anda, devrimci amaçlarla yapılan kentler arası haberleşme çok enderdir, her zaman ve her durumda, kural olmaktan çok, istisnadır. Ama eğer bir gazetemiz olsaydı, böyle bir haberleşme kural olurdu ve bu, elbette ki, sadece gazetenin dağıtımını sağlamakla kalmaz, (daha önemli olan) deneyim, malzeme, güç ve kaynak alışı-verişini de sağlardı. Örgütlenme

çalışmalarının kapsamı hemen genişler ve bir yörede sağlanan başarı, öteki yörelerin daha iyi çalışması için örnek olurdu; gazete ülkenin başka kısımlarında çalışan yoldaşların kazanmış oldukları deneyimlerden yararlanma isteği uyandırırdu. Yerel çalışmalar, şimdikinden çok daha zengin ve çeşitli olurdu.”

Lenin’den yaptığımız bu alıntıların kendi döneminin ihtiyaçlarına ve koşullarına göre değerlendirmeler olduğu açıktır. Lenin, o dönemin Çarlık Rusya’sında illegal merkezi bir yayından bahsetmektedir. Ancak Lenin’in bu tartışmalarından kendi dönemimizin koşullarını ve ihtiyaçlarını gözeterek fazlasıyla sonuç çıkarmak mümkündür.

Yazımızı dönemin ihtiyaçlarını karşılayacak, kendi dar sınırlarımızı parçalayacak, işçi sınıfını devrimcileştirecek bir işçi gazetesini hayata geçirmenin bir rüya olmadığını belirterek, Lenin’in aynı makalesinde Pissarev’den aldığı şu alıntıyla bitirelim:

“Eğer rüya gören kimse, rüyasına ciddi olarak inanırsa, yaşamı dikkatle gözler, gözlemlerini gökte kurduğu şatolarla kıyasarsa ve eğer, genel olarak söylemek gerekirse, rüyasının gerçekleşmesi için bilinçli olarak çalışırsa, rüya ile gerçek arasındaki ayrılığın hiçbir zararı olmaz. Rüyalarla yaşam arasında bir bağ varsa, her şey yolundadır.”

“Kız kardeşlik” mi, sınıf kardeşliği mi?

Geçtiğimiz günlerde TİP milletvekili Sera Kadıgil’in bir röportajı vesilesi ile “kız kardeşlik” kavramı gündeme geldi. Kadıgil, Meral Akşener ile ilgili sorulan soru üzerine siyasi görüş olarak taban tabana zıt olduklarını belirtti ama “ülkücü camia”da bir kadın lider olarak öne çıkmasına övgüde bulundu. Bununla da yetinmeyip kadın örgütlerinin kendisine öğrettiği “kız kardeşlik” mefhumu çerçevesinde çok gerekmedikçe AKP’li kadın vekillere karşı söylemde bulunmadığını, çünkü her kadını aslında kadın mücadelesine kazanılabilecek bir birey olarak değerlendirdiğini ifade etti.

Kendisini “sosyalist” ve “işçi partisi” olarak ifade eden bir partinin milletvekilinin faşist Akşener ve kadın düşmanı politikaların baş aktörü AKP’nin kadın vekillerini dahi kadın mücadelesine kazanabilecek bireyler olarak görmesi “talihsiz bir açıklama” olarak değerlendirilemez. Her ne kadar “kendi kişisel değerlendirmesidir”, “partiyi bağlamaz” denilebilirse de, gerçekte TİP’in reformizminden güç

almaktadır.

Kadın sorununu toplumsal ve sınıfsal temelinden kopararak ele alan feminist ideoloji homojen bir yapıda değildir. Feminist terminolojide kullanılan pek çok kavrama da kullanana göre farklı anlamlar yüklenmektedir. Kendisini sosyalist feminist, eşitlikçi feminist olarak tanımlayanlar “liberal feminizm”i, “burjuva feminizmi”ni eleştirmektedir. Ancak ortaya koydukları ayrımlar sorunu sınıfsal temelde ele almaktan uzaktır. Çoğu zaman yapılan eleştiriler ya da ayırım çizgileri biçimsel olmanın ötesine geçmemekte, kadın sorununa reformist bakışın farklı versiyonlarını oluşturmaktadır.

“Kız kardeşlik”, “kadın dayanışması” gibi pek çok kavram da kim nasıl kullanırsa oraya çekilebilmektedir. Nitekim Kadıgil’in “kız kardeşlik” değerlendirmesinin ardından feminist camiada kimisi açıktan Kadıgil’e cevaben, kimisi de genel çerçevede tartışmalar yaşandı. Meral Akşener’in faşist kimliği vurgulanarak, feministler için “kız kardeşlik” kavramının her sınıftan ve her düşünceden kadını kapsamadığı vb.

tartışıldı.

Feminizmde kimlerin “kız kardeş” olabileceği tartışmasının yanıtı ne olursa olsun, işçi ve emekçi kadınlar açısından aslolanın sınıf kardeşliği olduğu açıktır. Ensar Vakfı’nda açığa çıkan çocuk tacizinin ardından “bir kereden bir şey olmaz” diyen bir kadın bakanla, her dönem sermaye devletinin kirli yüzünün bir parçası olan Akşener’le ya da çoğu kadın olan işçilerin hakkını gasp eden ETF patronu Senem Dikmen’le işçi ve emekçi kadınların yan yana gelebileceği biz zemin yoktur. Fakat karşı karşıya gelmeleri gereken pek çok zemin vardır.

Mesele Akşener gibi burjuvazinin temsilcisi tek tek kişiler de değil bu kişilerin mensubu olduğu sınıftır. Onlar tam da sınıfsal konumları gereği davranmaktadır. Bu uzlaşmaz sınıf çelişkilerinin doğal bir sonucudur. İşçi ve emekçi kadınlar da sınıfsal konumlarının gereğini yerine getirebilmeli, sınıf kardeşliği temelinde yan yana gelip birleşmeli, burjuva kadınlardan da onların mensubu olduğu sınıftan da hesap sormak için sınıf savaşını büyütmelidirler.

B. Bahar

Sendikal bürokrasiye karşı nasıl bir mücadele?

Sendikal bürokrasi işçi sınıfının örgütlenmesinin ve mücadelesinin önündeki en önemli engellerden biri. İşbirlikçilik, uzlaşma ve teslimiyet birkaç bağımsız sendika dışında temel bir çizgi haline gelmiş durumda. Uzun bir dönemdir “ücret sendikacılığı” dahi yapamıyorlar. Dahası, ücretlerin büyük bir hızla eridiği şu günlerde var olanı koruma ile sınırlı bir mücadele bile sözkonusu değil. İşçilerin politik bilincinin gelişmesini engelleme noktasında ise oldukça başarılılar.

Son süreçte MESS TİS sözleşme dönemi ve Çimsataş deneyimi, sendikal bürokrasinin sınıf mücadelesinde oynadığı rolü bir kez daha açıkça gösterdi. Daha insani bir ücret için fiili greve giden Çimsataş işçilerinin karşısına, BMİS’in “başarılarını gölgelemek!” suçlamasıyla dikilebildiler. İşleri öyle bir noktaya getirmiş bulunuyorlar ki, TM ve BMİS temsilcileri tek tek işçileri izliyor, fişliyor ve baskı kurmaya çalışıyorlar. Sadece sözleşme süreçleri üzerinden bile sendikal bürokrasinin geldiği noktaya dair söylenebilecek çok şey var.

Alabildiğine ağırlaşan çalışma ve yaşam koşulları ekonomik mücadelenin daha sert geçeceğini belli örnekler üzerinden ortaya koyuyor. Tam da bu dönemde gerçekleşen metal sözleşmesi süreci neden topyekûn bir mücadeleye yol açmadı? Ya da işçilerin yıllardır sendikal olduğunu kesilen aidattan hatırladıkları bürokrat yöneticiler ile işçiler neden karşı karşıya gelemediler? Bu soruya yanıt olarak pek çok etken sıralanabilecek olsa da, sendikal bürokrasiyi en öne çekmek gerekiyor. Fakat burada sözkonusu olan, Pevrullar’ın, Serdaroğulları’nın ve sendika temsilcilerinin ötesinde başlı başına bir anlayış/çizgidir. Bu anlayış işçi sınıfının bilincine de işlemiş bulunuyor. Dolayısıyla tek başına bürokrasinin temsilcilerine değil aynı zamanda sınıfın verili

bilincine de savaş açmak gerekiyor.

Sınıf devrimcilerinin görevi elbette sınıfı kontrol altına tutan, yaratılan imkanlardan nemalanan bu kastı sistematik olarak teşhir etmektir. Ancak bu kendi başına yeterli değil. Özel bir alanı olsa da, bürokrasiye karşı mücadeleyi sermaye sınıfına karşı mücadeleden ayırmak, hem sonuca ulaşma hem de yaratılan bilinç açısından sorunlu. Bu iki mücadele alanının ayrıştırılması, sendika bürokrasisine karşı mücadelenin uyarma ve teşhirle sınırlanmasına yol açıyor. Teşhir ve uyarma üzerinden seslenme pratiği ise, verili bilinciyle işçinin sendikadan uzaklaşmasına yol açıyor. Bürokratik anlayışa karşı tutum geliştirilemediği ölçüde, mücadeleye duyulan umutsuzluğu pekiştiriyor.

Bürokrasiyle mücadele etmeden, onu aşmadan sermayeyle mücadele edilemeyeceği bakışı son derece sakıncalıdır. Zira bu, öncü işçileri edilgenleştiren, mücadeleyi dışarıdan izlemelerine yol açan bir bakışı şekillendiriyor. Aynı zamanda bürokrasinin işçiye kadar uzanan bir anlayış bütünlüğü olduğunu göz ardı eden, mücadeleyi bürokratlara indirgeyen sonuçlar doğuruyor.

Sınıf devrimcileri sendikal bürokrasinin etki alanını kıracak sistematik teşhirlerin yanı sıra, tek tek fabrikalarda yaşanan sorunlar üzerinden işçileri birleştirip harekete geçirecek özgün politikalar üretebilmelidir. İşçinin politik bilincinin gelişimini hızlandıracak, demokratik araç ve yöntemleri hayata geçirerek işçiyi edilgenlikten kurtaracak müdahaleleri bir bütünlük içinde yapabilmelidir. Sermayeye karşı mücadelede özgüven kazanmış, harekete geçebilen ve bilinçlenen işçi, sendikal bürokrasinin dayattığı anlayışı kırmaya başlayacak, kararlı bir mücadeleye onu ezip geçebilecektir.

D. Ada

(Baştarafı s.28'de)

bağdaşmaktadır. Bu nedenledir ki onlar, onların temsilcisi durumundaki siyasi akımlar, laiklik, yaşam tarzı, aydınlanma ya da ilerici kültürel değerler mücadelesini temel sınıfsal sorunlardan koparmaya çalışırlar. Kendi sınıfsal konumlarından bu mantıklı ve anlaşılır bir davranıştır. Öteki bir ifadeyle, bu bilinçli bir sınıf tutumudur.

İşçi sınıfı ve emekçiler içinse halen sorun yaşam tarzı değil fakat çalışma ve yaşam koşullarıdır. Kuşkusuz bu sınırlardaki bir hassasiyet ve mücadele öznel açıdan henüz sınıfsal bilinç ve yönelimden yoksundur. Fakat nesnel ve potansiyel açıdan devrimci sınıf mücadelesini geliştirip güçlendirmenin biricik alanı da burasıdır. Zira bu temel sınıf ilişkileri ve mücadelesi alanıdır. Dolayısıyla dinsel gericiliğe karşı özel mücadelenin sermaye düzeni ve emperyalizme karşı genel devrimci mücadele içinde anlamlandırılıp geliştirilebileceği biricik alan da burasıdır.

13-) Modern burjuva toplumunda laikliğe en çok ihtiyacı olan, herkesten çok işçi sınıfıdır. Onun sınıfsal mücadele birliğini ve bütünlüğünü sağlayabilmesi, din ya da mezhep bölünmelerinin yıkıcı etkilerinden sakınabilmesi, tam da laik bir anlayışla hareket edebilmesi ölçüsünde olanaklıdır. Öte yandan işçi sınıfı, gerçek laikliği gerçekleştirme yeteneğine sahip biricik sınıftır da. Temel sınıf çıkarları yönünden homojen bir sınıf oluşturan işçi sınıfını bölen tam da dinsel, mezhepsel ya da milliyetçi düşünce ve inançlardır. Dolayısıyla dinine, mezhebine, inancına, kültürüne, etnik kökenine bakmadan birbirine sarılması, herkesten çok işçilerin ihtiyacıdır.

Fakat halen bu bilincin çok uzağında olan işçilere bunu anlatmanın yolu onların sosyal-sınıfsal duyarlılıklarını ve mücadeleleri geliştirmekten geçmektedir. Ankara **Tekel Direnişinin** milliyet ayrımları üzerinden çok iyi örneklediği gibi, işçileri bölen ideolojik ve kültürel ayrımların panzehri sosyal mücadeledir. Dolayısıyla gerçek sınıf devrimcilerine düşen, temel iktisadi, sosyal ve siyasi sorunlar üzerinden işçilerin eylemini ve giderek böylece bilincini geliştirmektir.

Laiklik mücadelesi sınıfsal bir zemine oturtulmaz, sınıf ilişkileri ve çelişkileri, dolayısıyla sömürüye ve mülkiyet düzenine karşı mücadele üzerinden anlamlandırılmazsa eğer, burjuva düzenin sınırları aşılmamış, ilerici orta sınıf çizgisi sınırlarında kalınmış olur.

Bu, ilerici ara katmanlardan gelen aydınlanma değerlerini, laikliği, cumhuriyetin ilerici kazanımlarını savunmaya yönelik tepkinin görmezlikten gelinmesi ya da küçümsemesi değildir. Sorun, bunun onların sınıfsal konumlarından gelen sınırlı bir tepki olduğu gerçeğini hiçbir biçimde unutmamak, bu son derece sınırlı ve güdük düzen içi tutumun yedeğine düşmemektir.

Bugünün Türkiye'sinde Kemalist eğilimli cumhuriyetçi geniş bir kitle var. Bu kitlenin toplumun üstüne adeta bir karabasan gibi çökmüş dinsel gericiliğe karşı ilerici bir tepki geliştirmesi olumlu ve önemlidir. Biz bu tepkiyi, bunun ürünü mücadeleyi, kendisi sınırları içinde önemseriz de. Bizim sorunumuz, doğası gereği düzen içi olan bu basınç karşısında bağımsız sınıf konumunu ve yönelimini koruyabilmektir. Bu nokta, hele de günümüz Türkiye'sinde, hayati önemdedir.

Türkiye solunun bir kesimi bu cumhuriyetçi duyarlılığın cazibesine kendisini fazlasıyla kaptırmış görünüyor. Aralarında işi Kemalist "cumhuriyete sosyalizm çok yakıştır" demeye vardırırlar bile var. Bu, 100. Yılı kutlama adı altında Ekim Devrimi'nin bütün bir devrimci özünü boşa çıkarmakla aynı anlama gelmektedir. Yeni bir çağı açmış ve 20. yüzyıla damgasını vurmuş, bunu da kendi döneminin en yeni, en diri ve o günün dünyasının en demokratik (ama özü bakımından burjuva!) cumhuriyetini temellerinden yıkarak başarmış, sosyalizme tam da bu sayede yönelebilmiş bir büyük devrimi orta sınıf bakış açısına uyarlamaktır. Partimiz oportünizmin ve pragmatizmin bu türden kaba örnekleri üzerinde ayrıca durmalıdır ve duracaktır da. Burada amacımız, laiklik ve cumhuriyet değerleri söylemlerinin bugünün Türkiye'sindeki cazibesinin barındırdığı tuzaklara işaret etmektir.

14-) TKİP 30. Yıl Konferansı, buraya kadar söylenenlerin ışığında, partimizin referandum politikasını gerekçelendiren metninden aldığımız aşağıdaki pasajların önemine bir kez daha dikkat çeker:

“Sınıf devrimcilerinin esas çabası, konum ve yönelimlerinin doğası gereği, öncelikle işçilere yönelik olacaktır. Geniş işçi kitlelerinin dinsel ve milliyetçi önyargularla sersemletildiği gerçeği düşünülürken bunun önemi yeterince açıktır. Bu çerçevede onlara yeni saldırının gerçek sınıfsal anlamını çok yönlü biçimde açıklamak, böylece ayrışma ve kutuplaşmanın gerçek sınıfsal karakterini ön plana çıkarmak apayrı bir önem taşımaktadır.

“Fakat bu hiçbir biçimde aynı saldırının öteki toplumsal katmanların çıkarları, duyarlılıkları ya da öncelikleri için taşıdığı önemi küçümsemek, hele de görmezlikten gelmek demek değildir. Dinci-faşist odağın saldırısı toplumun tüm ezilen katmanlarını ve ilerici kesimlerini, öncelikle de kadınları, Alevileri, Kürtleri, yanı sıra öteki etnik ve dinsel azınlıkları, bu arada Kemalist cumhuriyetin tarihsel-kültürel mirası, laiklik, yaşam tarzı, düşünsel ve bilimsel özgürlük vb. konularda

duyarlı modern ara katmanları yakından ilgilendirmektedir. Bu çerçevede halihazırdaki politizasyon, gerilim ve kutuplaşmada bu kesimlerin özellikle öne çıkması şaşkıncı değildir. Zira saldırının içeriği ve amaçları bu kesimler ya da katmanlar için daha görünür durumdadır ve onların hiç değilse belirli kesimleri ideolojik ve kültürel açıdan bu gerçeği algılamakta ve hızla tepki vermekte çok daha elverişli bir konumdadırlar.

“Denilebilir ki bu açıdan halen en zayıf durumda olanlar yazık ki işçilerdir. Sorunun sınıfsal anlamını ve önemini ön plana çıkarmak ve bunu her yolla işçilerin gündemine sokmak bu nedenle fazlasıyla önemli ve önceliklidir. Sınıf devrimcileri, devrim umudunu işçi sınıfına bağlamış tüm devrimciler, öncelikle bunu yapmalı, ama tüm öteki kesim ve katmanların bu saldırı karşısında özellikle kendini gösteren ilerici duyarlılıklarını da her açıdan önemsemeli ve desteklemelidirler.” (Referandum ve Devrimci Sınıf Çizgisi, Şubat 2017)

[TKİP 30. Yıl Konferansı (Kasım 2017) Bildirgesi'nden... Başlık buradaki yayında konulmuştur...]

Direnışler ve öncüyü...

(Baştarafı s.20'de)

sınıf devrimcilerine karşı işçileri manipüle etmedeki yetenekleri göz ardı edilemez. Sadece direnişler üzerinden değil, sınıf çalışmamızın her alanında karşı karşıya geldiğimiz sendikal bürokrasi ile mücadele, bizlerin onlara karşı mücadelesi olmadığı ölçüde, yumruğumuzu doğru zamana saklamak, onları devirecek hazırlığı yapmak, anı yakalamak önemlidir. Sabırsızlığımızın çalışmamıza olumsuz etkilerini birçok vesileyle görmekteyiz. Bunları söylerken, sabırlı olmayı, sabrederken planlı bir hazırlık ve mücadele içinde olmayı beklemeci olmakla karıştırmamak gerekir. Sabır, süreci kendiliğindenliğe bırakmak, sendikal bürokrasi ile karşı karşıya gelmekten kaçmak, ona karşı mücadeleden geri durmak değildir.

Sınıfla güçlü bağlar kurabilmek, direnişin

yanında olduğumuzu, samimiyetimizi ortaya koymak, sınıf mücadelesinin deneyimlerini işçilerin bilincine seslenecek, işçilerin kendilerinin sonuç çıkarmasını sağlayabilecek durulukta ortaya koyabilmek gerekir.

Bunu başarabildiğimiz noktada gerisi planlı-örgütlü müdahale, yoğunlaşmış-hedefli çalışmadır. Her bir örgütümüz ve yoldaşımız direnişlere müdahaleyi bu gözle değerlendirmeli ve süzmelidir. Öncü güçleri devrimcileştirmeden, siyasal çizgimize kazanmadan sınıf adına kazanımdan bahsedemeyiz. Bu hiç de dar grup çıkarlarımızı sınıfın çıkarlarının önüne geçirmek değildir. Sınıf mücadelesinin güçlendirilmesi, ileriye taşınması için gerekliliktir. Elbette her ikisinin dengesini doğru kurabilmek koşuluyla.

İlkesel ve sınıfsal açıdan laiklik mücadelesi

11-) Dinsel gericilik ideolojik ve kültürel açıdan olduğu kadar iktisadi-sınıfsal açıdan da kurulu sermaye düzeninin en asli öğelerinden biri olageldi ve her dönem organik bir parçasını oluşturduğu bu düzenin hizmetinde oldu. Bir dönemdir yeni olan, onun artık düzenin kendisini de belirleyebilecek kadar güç kazanması ve olanaklı olursa eğer bu konumunu kalıcılaştırmasıdır. Bu yeni konum ve yöneliminin ona karşı mücadeleye özel bir anlam ve önem kazandırdığı açıktır. Fakat bundan hareketle onun kendi başına özel bir hedef haline getirilmesi ve böylece dinsel gericiliğe karşı mücadelenin sermaye düzenine karşı mücadeleden kopartılması, devrimci konum ve kimliğin yitirilmesi demektir.

Dinsel gericiliğin çatı partisi AKP, onun temsil ettiği zihniyet, ideoloji, kültür, bunların maskeleydiği toplumsal güçler, sınıfsal çıkarlar ve sermaye grupları, cemaat ve tarikatlardan vakıflar ve derneklere kadar öbeğlendiği bin bir türlü oluşum, örgüt ve kurum, günümüz Türkiye'sinin en katı gerçeklerinden ve mevcut kapitalist düzenin en temel yapıtaşlarından biridir. Dolayısıyla tüm bu yapı ve ilişkileriyle dinsel gericiliğe karşı mücadele, kurulu sermaye düzenine ve onun gerisindeki emperyalizme karşı mücadelenin ayrılmaz bir ögesidir.

12-) Daha özgün bir dinamiğe dayanan Kürt ulusal hareketi bir yana bırakılırsa, bugünün Türkiye'sinde sınıfsal konum ve duyarlılıkları temelden farklı iki ayrı toplumsal muhalefet alanı var. Bunlardan ilkinin, AKP iktidarının dinci-gerici yönelimlerine karşı laiklik ve cumhuriyet değerleri üzerinden en büyük hassasiyeti gösteren modern ara katmanlar oluşturmaktadır. İkincisini ise, AKP iktidarının emperyalizmin ve işbirlikçi büyük burjuvazinin çıkar ve ihtiyaçları doğrultusunda izlediği iktisadi-sosyal politikaların acısını çeken, buna tepki ve öfkesini de her fırsatta dışa vuran işçi sınıfı ve emekçi katmanlar oluşturmaktadır.

İlk grubun tepkisi sınıfsal yönden son derece bilinçlidir ve bu nedenle de belirgin sınırlar içindedir. Kurulu düzenin kendisine değil, onun dinsel gericiliğin bugünkü egemenliği koşullarında aldığı somut biçime karşıdır. Laiklik ve cumhuriyet değerlerine bağlılık bu katmanlar için temelde bir yaşam tarzı ve kültürel değerler sorunudur. Bu katmanların esasa ilişkin bir sınıfsal sorunu yoktur, sınıfsal konum ve çıkarları bu düzenle iyi kötü

(Devamı s.26'da)